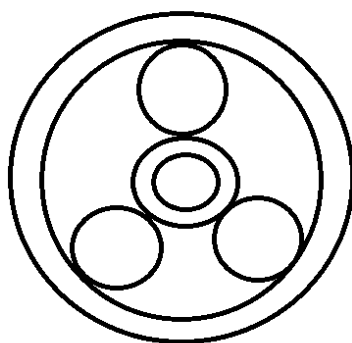

Axis Mundi

Axis Mundi

Nr. 6, Efterår 2020

Om Axis Mundi:

Axis Mundi er et fagblad knyttet til Religionsstudier. Bladet produceres af studerende fra Religionsstudier, med støtte fra Studienævnet og undervisere. Axis Mundi udkommer en gang hvert semester.

Axis Mundi har til formål at producere, samle og udgive materiale og informationer, der er religionsfaglige og relevante for studerende, så vel som undervisere på SDU.

Om Axis Mundis logo:

Axis Mundis logo er en enkel illustration af et planetgear, hvilket er et system af gearhjul med et centralt og flere ydre. Logoet afspejler tilgangen til studiet: Applicering af teorier, forskning, feltarbejde m.m. på et givent emne.

Logoet er designet af Tine Lundsgaard Christensen.

Redaktion:

Rasmus Hagemann Pedersen

Sofie Kathrine Jørgensen

Emilie Neumann

Johanne Kristine Eriksen

Magda Roost

Tine Lundsgaard Christensen

Kontaktoplysninger:

www.facebook.com/axismundiSDU

Velkomst

Axis Mundi kæmper videre mod den stadig nærværende corona-apokalypse. Redaktionen sætter sin lid til at nye vacciner, diverse bønsemøder og apotropæiske ritualer muliggør, at vi alle kan mødes fysisk igen til næste semester. Indtil da er der ikke så meget andet at sige end: ” Ut Ecclesiam tuam secura tibi facias libertate servire, te rogamus, audi nos ”

På trods af potentielt dæmoniske vira kan Axis Mundi bryste sig af et fantastisk indhold. Skribenter spænder fra 3. semester til etablerede forskere. Vi er selvfølgelig enormt glade for at have modtaget så mange bidrag fra studerende på kryds og tværs af årgangene. Endnu engang har vi bevist at behovet for et studieblad tilknyttet Religionsstudier har sin ret! Artikler og indhold i interviews vidner om en enorm faglig bredde på vores lille studie og viser den store akademiske viden, man som studerende opnår her hos os. Du vil dermed kunne læse om forskningshistorier, der stikker af under redaktionsmøder, en hyldest til Mikael Aktor, refleksioner over forhistorisk religion samt religionsfeltets forskningshistorie og Tinas vej til forskningsverdenen. Vi er derudover blevet velsignet med adskillige interviews med faglig vejleder Johanne, underviser Andreas, forskningsaktiviteter siden sidst og en samtale om, hvorfor man vælger religion som sidefag. Vi har desuden valgt at genindføre opgave-sektionen, hvor Rikke Søndergaard Madsen og Magda Roost bringer deres eksempler på opgavestruktur i henholdsvis ”Religion i Danmark i dag” og ”Religionsrelateret etik og politisk filosofi”. Til slut har hus-satirikerens Girard endnu engang vovet sig ud på Det Akademiske Hotel, der kæmper med pandemiske forhold, i kampen om forskningsmidlerne.

Alt dette vidner om vores fags diversitet, og hvor mange forskellige interesser og nicher der er i Religionsstudier, og vi er stolte af at kunne repræsentere dette i Axis Mundi

Har du en redaktør gemt i maven eller blot en interesse for det skriftlige medie? Så har Axis Mundi brug for dig! Til næste semester vil der ske en stor udskiftning i redaktionen, da mange af vores redaktører er i gang med at færdiggøre deres specialer. Så skriv til os på vores Facebookgruppe www.facebook.dk/axismundiSDU.

Studerende fra alle semestre kan være en del af redaktionen. Vi forventer blot, at du deltager aktivt i redaktionsmøder og at du har en interesse i at opretholde Axis Mundi.

I denne udgave har vi været så heldige at blive beriget med artikler, og det håber vi fortsætter! Så er du interesseret i at bidrage med en artikel, har en kommentar eller andet, så kontakt os på ovenstående web-adresse. Artikler og lignende, man ønsker medtaget i næste udgave af Axis Mundi, skal være redaktionen i hænde senest d. 12. april 2021.

Rigtig god læselyst!

De bedste hilsener

Redaktionen

Indholdsfortegnelse

NYHEDER	1
ARTIKLER	2
AKTOR-FAKTOR	3
RASMUS H.P. & TINE L.C., KANDIDATSTUDERENDE & ALUMNE, RELIGIONSSTUDIER, SDU	3
HVAD KAN VI SIGE OM FORHISTORISK RELIGION?	4
RENÉ MATHIESEN, ALUMNE, RELIGIONSSTUDIER, SDU	4
FORSKNINGSIDEER, DER STIKKER AF...	6
TINE LUNDGAARD CHRISTENSEN, ALUMNE, RELIGIONSSTUDIER, SDU	6
VEJEN TIL FORSKNINGSVERDENEN	7
TINA LANGHOLM LARSEN	7
INTERVIEWS	10
INTERVIEW MED FAGLIG VEJLEDER V. RELIGIONSSTUDIER	11
JOHANNE KRISTINE ERIKSEN, 5. SEMESTER BA	11
INTERVIEW MED TO SIDEFAGSSTUDERENDE	13
TINA PEDERSEN, HOVEDFAG PÅ MATEMATIK OG PERNILLE ARENFELDT, HOVEDFAG PÅ DANSK	13
11 SPØRGSMÅL TIL UNDERVISEREN	18
ANDREAS NOŽIĆ LINDGREN MEBUS	18
FORSKERBIDRAG I BOBLER	21
PÅ VEGNE AF REDAKTIONEN TINE LUNDGAARD CHRISTENSEN, ALUMNE, RELIGIONSSTUDIER, SDU	21
OPGAVER	28
ET INDBLIK I DEN DANSKE FOLKEKIRKES BRUG AF MEDIER	29
RIKKE SØNDERSKOV MADSEN, 5. SEMESTER BA	29
NÅR RELIGION BLIVER POLITISK – SPÆNDINGER MELLEM KØN OG RELIGION	40
MAGDALENE ROOST, 3. SEMESTER BA	40
SATIRESEKTIONEN	48
EN- IKKE- NÆRMERE- DEFINERET- FRUGT- FRA- BIBLEN- BLADET	49
OM EN- IKKE- NÆRMERE- DEFINERET- FRUGT- FRA- BIBLEN- BLADET:	49

Nyheder

Rasmus Hagemann Pedersen, 3. semester KA, Religionsstudier, SDU

På de kommende sider vil du blive oplyst om forskellige spændende emner, men inden du når til denne vigtige viden, vil vi give dig en kort opridsning af, hvad der egentlig sker på Religionsstudier på SDU i disse dage.

Studienævnvalg

Hvert år er der valg til SDUs studienævn, og hvert andet år er der stort valg, hvor der også er valg til institutråd, akademisk råd, universitetsrådet og SDU's bestyrelse. På SDU er vi demokratiske, og sørger derfor for, at alle kan blive hørt i de forskellige instanser, gennem deres repræsentant.

D. 24-25. november var der valg. Her blev Johanne Kristine Eriksen valgt til institutrådet. Mere lokalt hos os på Religionsstudier havde vi kampvalg mellem Lise Ribergaard, Simone Angelbo Hansen, Emilie Papp Neumann og Magnus Gammelgaard. Efter et tæt valg hedder de nye studenterrepræsentanter Lise, Emilie og Simone.

Ønsker man at stille op til kommende valg på SDU, skal man kontakte fagrådsforkvinde Simone Angelbo Hansen.

Religio

Foredragsforeningen RELIGIO har i løbet af efteråret omstillet midlertidigt til et mere corona-sikkert format og er gået online. Indtil videre har der været afholdt særdeles fremragende og velbesøgte foredrag med Laura Feldt om "Følelser og fortællinger i radikal religion i oldtiden" og Tina Langholm Larsen om "Religiøs innovation under Covid-19-pandemien".

D. 9. december venter det sidste foredrag for dette semester, når Sofie Lene Bak vil fortælle om "Glemte fortællinger om de dansk-jødiske flygtninge i Sverige 1943-45"

Artikler

Aktor-Faktor

Rasmus H.P. & Tine L.C., Kandidatstuderende & Alumne, Religionsstudier, SDU

Vi mødte begge op til RELIGIOs generalforsamling for et par år siden for lige at snuse til bestyrelsesarbejdet. På daværende tidspunkt havde vi ingen ambitioner om at blive mere end suppleanter. Vi var måske fire deltagere i alt til mødet, da den nye bestyrelse skulle vælges. Aktor kigger på os begge: ”Så er I jo valgt ind. Tillykke!”

Vi har derfor begge siddet i RELIGIOs bestyrelse med Mikael Aktor og vil gerne takke ham for det gode og trofaste formandskab i foredragsforeningen. Aktor er fortsat tilknyttet Syddansk Universitet, men er ikke længere formand i foreningen. Vi vil derfor gerne sende ham en hilsen.

Vi husker Aktor for fremragende undervisning og forskning, men også for sin aktive deltagelse i studiemiljøet. Her tænker vi på den særlige Aktor-Faktor, han har bragt med til julefrokosterne på studiet. Han er den suverænt bedst klædte med stor nissehue, røde bukser og matchende røde seler, der vist havde Jägermeister-logoer påtrykt. Og med det hvide skæg troede alle de studerende på julemanden igen. Eller at Aktor er en af julemandens manifestationer – ligesom Vishnu har sine forskellige avatarer...

Hvad kan vi sige om forhistorisk religion?

René Mathiesen, Alumne, Religionsstudier, SDU

Religionsvidenskaben har sit ophav i filologien. I studiet af verdensreligionernes hovedværker var et kendskab til fremmede sprog en streng nødvendighed for at få en indsigt i de religiøse verdener, de religiøse tekster repræsenterede. I dag er filologien på vores uddannelse blevet marginaliseret til et sølle propædeutikforløb i enten norrøn, græsk eller latin, men for ikke så længe siden blev sprogkundskab opfattet som en fuldstændig essentiel del af faget, og en essentiel del af uddannelsen, hvis man ønskede sig at blive taget alvorligt som religionshistoriker (Thomassen 2006: 72). Hvis du havde ambitioner om at blive klog på islam, kom du ikke udenom at lære klassisk arabisk, og hvis du ønskede at forstå hinduisme, måtte du lære sanskrit. Religionshistorikeren var filolog, og religionsvidenskaben var først og fremmest studiet af religiøs tekst. Siden fagets fødsel er denne tekstcentrisme imidlertid blevet kritiseret for bl.a. at privilegere mere intellektuelle former for religion. Det ensidige studie af tekst medførte et uligevægtigt fokus på religiøse forestillinger, og disse forestillinger blev tilmed ofte forstået løsrevet fra den kontekst, de var blevet til i. Den religiøse forestilling blev mødt i teksten, og for mange religionshistorikere var det kendetegnende, at de ikke formåede at søge udover tekstens grænser i en søgen efter at forstå den religiøse forestilling. Denne tilgang til studiet af religion er problematisk af flere årsager, men når det kommer til forhistorisk religion, er tilgangen fuldstændig håbløs. Her er sproget, både det talte og det skrevne, komplet fraværende, og tilgængeligt er kun materielle levn. Kan man se religion i det?

”Religion handles af mennesker med kroppe, der er og handler i verden.”

En alternativ indfaldsvinkel til studiet af religion, der søger at situere den religiøse forestilling i verden, er den, der undertiden kaldes den materielle vending. I stedet for at se religiøse fo-

restillinger som immaterielle abstraktioner insisterer den materielle vendings repræsentanter på religionsfænomenets iboende materialitet. Det understreges, at religion ikke blot er et spørgsmål om forestilling, men at religion også *sker* materielt (Meyer et al. 2010). Ting er en aktiv del af religionsprocessen og ikke blot et sekundært karakteristikum ved den. Det er faktisk svært at forestille sig noget religiøst, der ikke på en eller anden måde rummer en materiel dimension. Religion handles af mennesker med kroppe, der er og handler i verden. Kroppen er materiel, og den verden, kroppen interagerer med og i, er ligeså. Selv i dén udstrækning fokus ligger på tekst og forestilling, kan ingen af delene eksistere uden et hoved, der kan producere en forestilling, og papir, forestillingen kan nedskrives på. Denne insistensen på religions materialitet kan fremstå ret banal, men den har imidlertid vidtrækkende konsekvenser for det videnskabelige studium af religion. Alt for længe har tro og forestilling indtaget en privilegeret status som religions primære karakteristikum på bekostning af materialitet, uden hvilket vi umuligt forstår, hvordan religion bliver produceret og bliver håndgribeligt i verden (Houtman & Meyer 2012: 2). Frem for at se religiøs materialitet som en simpel manifestation af den religiøse forestilling bør vi i stedet se materialitet som manifestation af selve religionsfænomenet. Dermed ikke sagt at vi skal være uinteresserede i tro og forestilling i religionsproduktion - fidusen er netop at undersøge den materialitet eller praksis, der skaber og former forestillinger (Morgan 2011: 6). Den materielle vending søger at behandle religion som et hele, hvor forestilling, praksis og materialitet ses som afhængige af hinanden frem for isolerede fænomener. Forbindelsen mellem delementerne kan forstås som en kæde eller et netværk, sådan som det

gøres inden for aktør-netværksteori, hvor mennesker og ting påvirker og påvirkes af hinanden i en gensidig relation (Latour 2000).

Det filologiske udgangspunkt er dog stadig det samme. Sprogkundskaben er stadig lige så vigtig i en indsigt i religiøse verdener. Den materielle vending insisterer på en udvidelse af det anvendte kildemateriale - ikke en udelukkelse af sproglige kilder til fordel for materielle. Du forstår ikke islam ved alene at kigge på et bedetæppe, men tæppet kan i en kombination med tekst og tale bringe dig nærmere en forståelse af hvad, der rører sig i religionen. Problemet med de forhistoriske kilder består. Forklaringen er naturligvis, at det ikke er den materielle vendingens ærinde at gøre os kloge på forhistorisk arkæologi. Religionsvidenskaben efter den materielle vending beror stadigvæk på sprogets tilstedeværelse som en nødvendig præmis. Uden sproget står de materielle levn tilbage som brudte relationskæder. Noget så enkelt som overhovedet at identificere en ting som en *religiøs* ting bliver forfærdeligt vanskeligt uden sproget. Det religiøse må nødvendigvis ligge i relationen mellem menneske og ting, og det er ikke umiddelbart til at se på et materielt levn, hvordan relationen har været til det. Vi ved, at der ikke er grænser for hvad, der kan blive religiøst, hvis blot et menneske vil, at det skal være det.

”Vi ved, at der ikke er grænser for hvad, der kan blive religiøst, hvis blot et menneske vil, at det skal være det.”

Studiet af forhistorisk religion er ikke tabt, men studiet af det må starte med spørgsmål. For svarene kan man med fordel kigge mod Museum Lolland-Falster, hvor Mikael Rothstein i de næste år fungerer som forskningsprofessor. Her skal en stor mængde fund fra neolitikum undersøges med støtte i etnografiske og religionshistoriske analogier; en manøvre, der måske kan bringe os tættere på en forståelse af de tavse ting (Rothstein 2018; Sørensen 2016).

Latour, Bruno. 2000. ”The Berlin Key or How To Do Things With Words” i: P. Graves-Brown (red.), *Matter, Materiality and Modern Culture*. London: Routledge

Meyer, Birgit et al. 2010. ”The origin and mission of Material Religion” i: *Religion, Vol. 40, No. 3*, pp 207-211

Meyer, Birgit & Houtman, Dick. 2012. ”Introduction” i: Birgit Meyer & Dick Houtman (red.), *Things: Religion and the Question of Materiality*. New York: Fordham University Press

Morgan, David. 2011. ”Introduction: key words in material religion” i: *Material Religion, Vol. 7, No. 1*, pp 4-8

Rothstein, Mikael. 2018. ”Arkæologi, ’etnografisk analogi’, klassisk lingvistik, deltagerobservation, Action-kamera og satellitbaseret GPS. De nomadiske jæger-samleres relative fravær i religionshistorisk forskning” i: *Chaos, Nr. 70, II*, pp 109-120

Sørensen, Søren Anker. 2016. ”Forseglet stenalderlandskab” i: *Skalk 1*, pp 8-26

Thomassen, Einar. 2006. ”Hva enhver student i religionsvitenskap trenger å vite om filologi” i: Siv Ellen Kraft & Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*. Oslo: Pax Forlag

Forskningsideer, der stikker af...

Tine Lundsgaard Christensen, Alumne, Religionsstudier, SDU

Axis Mundi bringer her en liste over utidige forskningsideer for spirende religionshistorikere. Fej ikke disse ideer til side, da der kan være en religionshistorisk pointe eller to at hente. Om ikke andet så er de underholdende!

Og det kommer fra én, der skrev om Magic Mike XXL i sin sidste eksamensopgave inden specialet. Opgaven bestod på en skala af B/IB, men hvordan censorerne egentlig bedømte den, står hen i det uvisse.

- **Titel:** Eskatologiske forestillinger i Nik & Jays tekstunivers. Et studie af popmytologi i samtidsreligion.
Kilde: En dag tilbage, 2004. Album: 2.
Felt: Religion og populærkultur.
Henvisninger: Linda Woodhead, Paul Heelas, Center for Samtidsreligion m.m.
- **Titel:** Slasherfilm som kristent missionsværktøj. En audiovisuel analyse af religiøse troper i en underkendt filmgenre.
Kilde: Der findes et kæmpe udvalg af slasherfilm. Men undgå for din egen skyld Bikini Girls On Ice. Den er kun uhyggeligt dårlig.
Felt: Religion og populærkultur.
Henvisninger: S. Brent Plate, Rikke Schubart, Dag Endsjø, Liv Lied, L. Feldt m.m.
- **Titel:** Materialitetsstudie af bagelens emigrationshistorie.
Kilde: Bagels...
Felt: Religion, materialitet og mad; Religion og emigration.
Henvisninger: Reframing Authority: The Role of Media and Materiality (2018), Chaos nr. 23: Mat og drikke i myte og kult (1995), Chaos nr. 67: Religion og materialitet (2017) m.m.
- **Titel:** ”Det er *ikke* bare en kage” & ”Det er ikke *bare* en kage” - Fremstillinger af emo-materielle udbrud i et samtidsreligiøst perspektiv og hvorfor Kagens iboende emotionelle materialitet kan ses som sheilaistisk udtryk for det moderne menneskes spirituelle selvrealisering med hagiografisk udblik til Fru Blomsterberg og Hr. Vladimirs karismatiske lederskab.
Kilde: Alle sæsoner af Den Store Bagedyst er tilgængelige på DRTV.
Yderligere problemstillinger: Hvorfor er Neel Rønholt ikke længere medvært? Og hvorfor er Gordon Kennedy ikke castet som Timm Vladimirs sidekick?
- Altså, noget med Paradise Hotel er oplagt. Særligt sæson 14, hvor gæsterne tjekker ind i *Paradisets Have*.

Vejen til forskningsverdenen

Tina Langholm Larsen

Hej allesammen. De gode redaktører ved Axis Mundi har bedt mig om at præsentere mig selv for jer, så selvom det kan virke en smule navnepillende, vil jeg forsøge at skrive lidt om, hvem jeg er, og hvorfor jeg er endt hos jer. Nogle af jer vil givetvis allerede kende mig rimelig godt, mens jeg vil være et helt nyt ansigt for mange andre. Siden foråret 2020 har jeg undervist på Religionsstudier, hvor jeg efterhånden føler mig godt til rette – og nu kan jeg endda også nogenlunde finde rundt på campus. Jeg er selv uddannet fra Aarhus Universitet, hvor jeg også har min ph.d. fra, så det har taget mig lidt tid at blive bekendt med SDUs bygninger, studieordninger osv. Jeg bor stadig i Aarhus sammen med min kæreste, Mikkel, så ligesom mange af jeres øvrige undervisere pendler jeg hertil et par dage om ugen.

På BA'en har jeg indtil videre undervist i to kristendomsfaglige fag, og på KA'en har jeg undervist i et empirisk og et teoretisk fag om forholdet mellem religion og migration. Disse undervisningsfag afspejler temmelig godt mine hovedinteresser indenfor religionsvidenskaben, nemlig kristendom og migration. For mig komplementerer og supplerer de to interesser hinanden rigtig fint, eftersom de – i hvert fald i en vestlig kontekst – ofte relaterer sig til henholdsvis majoritets- og minoritetsbefolkningerne og -religionerne. Helt specifikt interesserer jeg mig for dynamikkerne og magtrelationerne religioner og befolkningsgrupper imellem, særligt i en dansk og amerikansk kontekst, og derfor er det ideelt for mig både at have indsigt i en majoritetsreligion og i de individuelle og samfundsmæssige processer, migration kan medføre.

Det er egentlig en smule tilfældigt, at mine hovedinteresser endte med at ligge netop der. Oprindeligt gik jeg med tankerne om at blive gymnasielærer, og jeg planlagde derfor mit studieforløb på en måde, så jeg i dag har undervisningskompetence i både religion og historie. Jeg valgte de to fag ud fra den overbevisning, at vi ikke kan få en fyldestgørende forståelse for religioner, deres historie og udvikling, hvis ikke vi indsætter dem i større historiske kontekster. Jeg ser ikke religion som en autonom størrelse, der udvikler sig uafhængigt af eller parallelt med andre faktorer, hverken i fortiden og nutiden, og derfor så jeg historiefaget som en oplagt udbygning af mit religionsvidenskabelige studium. Selvom jeg aldrig kom til at gå gymnasielærervejen, er jeg glad for, at jeg valgte lige præcis denne fagkombination, for jeg har lænet mig op ad min historiefaglige baggrund lige siden, både når jeg forsker og underviser i religion.

Begge fag spillede en afgørende rolle i mit ph.d.-projekt, som omhandlede danske immigranter i USA. Projektet udsprang af, at jeg relativt tilfældigt faldt over et forholdsvist stort og udforsket kildemateriale om Frederik Lange Grundtvig, N.F.S. Grundtvigs yngste søn, og den dansk-amerikanske forening, Dansk Folkesamfund, som han etablerede i USA. Det var min interesse for den danske-amerikanske grundtvigianismes

samspil mellem religion og etnicitet, der fik mig til at skrive først en ph.d.-ansøgning og siden en hel afhandling om emnet. I afhandlingen undersøger jeg, hvordan forholdet mellem religion og etnicitet udviklede sig over tid, fra 1887 til i dag, med særligt fokus på organiseringsformer, kulturelle praksisser og strukturelle magtforhold. Ph.d.-projektet førte mig til små landsbyer i Minnesota, Iowa og Texas, til et hav af arkiver i Midtvesten og til et forskningsophold i New York. De oplevelser har været formative for min forståelse af immigration, kulturmøder og levet religion, og jeg ville aldrig have været dem foruden.

Jeg forsvarede ph.d.-afhandlingen i januar 2020, og måneden efter begyndte jeg ved Religionsstudier. Som I ved, nåede vi ikke langt ind i forårssemesteret, før SDU og resten af landets universiteter lukkede ned for den fysiske undervisning. Det var brandærgeligt, at vi ikke længere kunne mødes, men samtidigt gav coronakrisen mig også muligheden for at udvide min religionsvidenskabelige profil. For sammen med en håndfuld forskere fra Aarhus Universitet satte jeg mig for at kortlægge, hvordan coronakrisen blev håndteret af alle de 'anerkendte trossamfund' i Danmark, dvs. alle de religionsgrupper, som har fået statslig anerkendelse som et trossamfund, men som ikke er en del af folkekirken. I nedlukningsperioden var medierne utrolig gode til at dække de udfordringer, folkekirken var mødt af, men det var yderst lidt, vi hørte om resten af det danske religiøse landskab. Det ville vi gerne lave om på, og derfor begyndte vi at kortlægge kristne, muslimske, buddhistiske, hinduistiske og øvrige religioners håndtering af krisen online. Undersøgelsen blev til en rapport, der blev udgivet i maj.

Mit arbejde med "coronareligion" stoppede dog ikke der, for kort efter blev jeg tilbudt at deltage i et større forskningsprojekt hos Folkekirkens Videnscenter om coronakrisens påvirkning på folkekirken. Projektet hedder "100 dage, der forandrede folkekirken?", og det udmønter sig i en stor rapport, der udkommer den 1. november. Derudover er jeg i skrivende stund ved at færdiggøre en kvalitativ undersøgelse af coronakrisens påvirkning på de religionsgrupper, der er repræsenteret i Aarhus-området. Denne undersøgelse ligger i forlængelse af den, vi lavede i foråret, og det er da også de samme forskere fra AU, som bidrager dertil. Mens forårets undersøgelse fokuserede på digital praksis, har vi gennem en lang række interviews adspurgt aarhusianske religionsgrupper om, hvordan krisen har påvirket deres organisation, religiøse praksis og brugergruppe. Sidstnævnte undersøgelse udkommer som en artikel i begyndelsen af 2021.

Så jeg er altså ikke helt færdig med at arbejde med coronakrisen endnu, og jeg håber da også at kunne implementere min viden om "coronareligion" i min undervisning fremover. Det viser sig nemlig, at coronakrisen ikke kun handler om mundbind og afstandskrav, men også berører nogle helt centrale aspekter af religion såsom social organisering, krisehåndtering, ritualpraksis, kropslighed m.m. Så selvom coronakrisen muligvis allerede hænger jer langt ud af halsen, er jeg sikker på, at I også vil kunne se, hvor yderst vedkommende krisen faktisk er fra et religionsvidenskabeligt perspektiv!

Det var vist det, jeg kunne finde på at sige om mig selv. I skal være mere end velkomne til at skrive til mig, hvis I har spørgsmål eller lignende. Ellers ses vi muligvis på gangene eller til undervisning en dag!

Interviews

Interview med Faglig Vejleder v. Religionsstudier

Johanne Kristine Eriksen, 5. semester BA, Religionsstudier, SDU

Hvem er du?

Jeg hedder Johanne Kristine Eriksen, og jeg går på 5. semester, så er lige nu på mit tilvalg. Som tilvalg har jeg valgt at lave mit eget individuelle tilrettelagte tilvalg, som jeg har sammensat af forskellige fag fra både KU og SDU. Jeg er interesseret i oldtiden og dens kulturer, og jeg elsker at lære nye sprog - derfor er jeg også på talentprogrammet i både græsk og latin.

Hvad er det bedste ved at være faglig vejleder?

Der er mange ting! Men det bedste er nok, at jeg får lov til at hjælpe de studerende. Jeg har altid godt kunne lide at hjælpe og vejlede andre, så er er jo bare skønt, at det er en stor del af at være faglig vejleder! Derudover er det også fedt, når man kan se, at ens arbejde faktisk gør en forskel, og at man dermed kan hjælpe med til, at de studerende trives, og at studiet er et rart sted at være.

Hvad er det sværeste?

Det sværeste har nok været udfordringer ift. corona og nedlukningen af SDU. Det meste har jo skulle foregå derhjemme via mail, telefon og Zoom (og det gør det også stadig), så jeg er blevet nødt til at finde på alternative løsninger, fx i forbindelse med online studiepraktik. Men alle har været meget venlige og hjælpsomme, så det hele har fungeret helt fint - Man vender sig jo også efterhånden til, at alt foregår online, og et plus er da også, at jeg bliver rigtig god til Zoom 😊

Hvilken bog ville du anbefale?

Altså lige nu har jeg ikke så meget tid til at læse skønlitteratur, da jeg er ved at skrive bachelor. Men når jeg en gang får tid igen, vil jeg gerne læse 'Extremely Loud and Incredibly Close' af Jonathan Safran Foer, da jeg har hørt, at den er rigtig god. Og ellers kan jeg anbefale, at man læser Dan Browns bøger, især 'Da Vinci Mysteriet' og 'Engle og Dæmoner', og J.K. Rowlings serie om Harry Potter. Dem kan man aldrig gå galt med - og så er der også religion ind over 😊

Hvilken serie ville du anbefale?

Jeg synes, der er mange gode serier! Men jeg vil især fremhæve to serier, som da også indeholder noget religion. Den ene er 'Unorthodox', som er baseret på Deborah Feldmans selvbiografi, og handler om en jødisk pige, der frygter fra et hasidisk samfund i New York. Den anden er 'The Good Place', hvor man følger Eleanor Shellstrop, som er død, og bydes velkommen til The Good Place, men hurtigt finder ud af, at der må være sket en fejl. Begge serier er rigtig gode, og nok også nogle jeg skal se igen på et tidspunkt.

Hvad forestiller du dig at lave, når du er færdig med Religionsstudier?

Da jeg startede på Religionsstudier, ville jeg gerne være gymnasielærer med en to-faglig kandidat i Religionsstudier og Historie. Men det vil jeg ikke længere. Jeg regner i stedet med at tage en et-faglig kandidat i Religionsstudier - og kan heller ikke længere vælge en to-faglig kandidat, fordi jeg har valgt et tilvalg. Min drøm er at tage en ph.d. og forske i græsk religion og perioden omkring oldtidens kristendom. Det er selvfølgelig et lille nøglehul at komme igennem, men jeg er optimistisk, og håber på det bedste - 'All our dreams can come true, if we have the courage to pursue them' - for lige at citere Walt Disney og komme med et lidt cheesy, men motiverende citat 😊

Interview med to sidefagsstuderende

Tina Pedersen, hovedfag på matematik og Pernille Arenfeldt, hovedfag på dansk

Tina Pedersen

Hvad er dit centralfag?

Matematik.

Hvad synes du om at have haft religionsstudier som sidefag?

Det er rigtig spændende og en god adskillelse fra matematik.

Hvad havde du forestillet dig at religionsstudier var inden du startede? Og har det du forestillede sig stemt overens med hvad faget er/indeholder?

Jeg havde glædet mig rigtig meget til at lære om de enkelte religioner. Tænker her såsom, hvorfor vasker muslimer sig før bøn osv.

Jeg havde svært ved at finde ud af hvad jeg skulle forvente, fordi det siger sig selv at man ikke "kun" kan lære om de enkelte religioner, men vidste ikke hvad der lå inde bagved. Så havde ikke regnet med etik, sociologi og fænomenologi.

Hvilke overvejelser gjorde du dig, inden du valgte dit sidefag?

Ikke de store. Stod mellem historie, psykologi og religion. Men har altid været utrolig interesseret i religion og vil gerne undervise eleverne på en anden måde end i folkeskolen.

Hvad vægtede du da du valgte sidefag? Jobmuligheder, interesse eller noget helt tredje?

Helt og holdent efter min interesse. Matematik har lært mig at man virkelig skal kunne lide det man har om for at kunne komme igen (man behøver ikke være til alle kurser).

Det var en gammel gymnasielærer, der anbefalede mig at vælge de fag der interesserede mig.

Nu læser du jo to fag, som begge kan bruges til at undervise i gymnasiet. Er det dit mål at arbejde på et gymnasie? Eller har du ændret holdning undervejs? Og kan du se andre måder, hvorpå man kan bruge kombinationen af Dansk og Religion/ Matematik og religion?

Det er for at undervise i gymnasiet. Men folk spørger ofte hvad man kan bruge matematik og religion til udover gymnasielærer og derfor har jeg fundet ud af at man også kan søge som konsulenter i firmaer, hvor man kan afhjælpe kulturelle og religiøse problemer. Man har jo lige netop viden indenfor det kulturelle og religiøse, samtidig med at man er problemknuser og tænker i logiske baner.

Hvis du skulle nævne nogle fordele og ulemper ved at læse sidefag på SDU, hvad ville du så udpege?

Der er noget administrativt som overhoved ikke fungerer på SDU. Jeg får f.eks. næsten aldrig mails fra det humanistiske fakultet, så der er rigtig mange informationer jeg misser. Derudover samarbejdes der overhoved ikke mellem fakulteterne, så for os med matematik og religion, er der ikke en klar uddannelses opbygning (altså hvornår har man centralt fag og hvornår har man sidefag). Det er lidt et puslespil som man selv må sammensætte.

Fordelen er at SDU tilbyder rigtig mange forskellige sidefag, så man har god mulighed for at finde noget der interessere en.

Hvad er den største forskel fra dit centralfag til dit sidefag på religionsstudier? Metode, undervisning, øvelseshold, det sociale eller andet.

Det er i hver sin ende af skalaen - både metode, undervisning, bøgerne, det sociale os. Har ikke rigtig fundet noget der minder om hinanden.

Tilgangen til det at studere er meget anderledes. På matematik læser vi ikke særlig meget, til gengæld bruger vi rigtig lang tid på at lave opgaver. Dette betyder også at vi både har forelæsninger og TE-timer, hvor en ældre studerende underviser. Dette har vi i alle kurser.

Alt foregår stor set på engelsk på matematik - lige så snart du når 3. semester har du næsten ingen forelæsninger på dansk mere. Alle bøger er på engelsk.

Humoren er meget anderledes på matematik end på religion.

Skriftlige opgaver og eksaminer er også anderledes. På matematik skal vi skrive så lidt som muligt (altså af fyldetekst), hvilket var rigtig svært at gå væk fra da jeg kom på religion. Det I forklarer på 1/2-1 side, det skriver vi på 5-10 linjer. Vi skriver over bare "thus", "then", "therefore", "hence", "since" osv.

Er der noget du vil anbefale studerende, som overvejer at vælge religionsstudier som sidefag?

Gør en indsats for at være en del af det sociale. Gælder generelt om det er religion eller et andet sidefag. Synes vi kunne mærke forskel på de sidefagsstuderende der var med til den sociale opstart og som ikke var det.

Hvordan balancerede du det at starte på et nyt fag og samtidig skrive bachelor?

Jeg skrev ikke bachelor mens jeg havde sidefag. Jeg har udvidet min bachelor så den er på 4 år i stedet for.

Men hvis jeg skulle ville jeg være i en klemme. For på den naturvidenskabelige uddannelser skriver man bachelor i foråret, hvor man på religion har 30 ECTS kurser. Samtidig har vi også et kursus på matematik, og har hørt fra andre at det kan volde problemer hvis ens centralt fag og sidefag ikke er på samme fakultet.

Hvordan har det været at være sidefagsstuderende under corona?

Synes egentligt det har været meget fint. Selvfølgelig var det svært at holde kontakt med dem fra religion, men som sidefagsstuderende har du jo også andre at ses med (fra centralt fag). Så føler ikke jeg har haft det lige så hårdt som de nye studerende. Jeg har haft meget ondt af de nye studerende både fra 2019 og 2020, da det ikke er nemt at danne venskaber når corona lukker uni ned.

Tina, du kommer jo fra et andet fakultet, hvordan har det været?

Meget forvirrende og besværligt (som jeg har nævnt et par gange). Jeg synes virkelig fakulteterne kunne lærer at snakke bedre sammen - måske kunne det komme fra toppen af, hvordan man skal sammensætte sin uddannelse på tværs. Derudover forstår jeg ikke hvorfor nogle skriver bachelor i foråret og nogle i efteråret - det gør det rigtig besværligt.

Derudover så risikere jeg i næste semester at have rigtig meget overlap, da jeg skal have kurser både på matematik og religion. Her tages der ikke hensyn til timer eller eksamener, så jeg kan risikere at der ligger to eksamener samme dag, og så vil det være mit ansvar at komme til dem eller tage en sygekksamen.

Så der er kun plads til forbedringer 😊

Pernille Arenfeldt

Hvad er dit centralfag?

Jeg har Dansk som centralfag.

Hvad synes du om at have haft religionsstudier som sidefag?

Jeg synes på mange måder, at Religionsstudier som sidefag spiller ret godt sammen med Dansk. Danskfaget er bygget op omkring tre søjler: litteratur, sprog og medier, og de går jo igen på religion, om end i en lidt anden form. Desuden er der også mange af danskfagets metoder og teorier, der er anvendelige på religionsstudiet f.eks. diskursanalyse, teorier om narrativitet, medialiserings-teori etc. Derudover deler dansk litteraturhistorie og kristendommens historie i Danmark også spændende skikkelser som Peder Palladius, Th. Kingo, H.A. Brorson og N.F.S. Grundtvig m.fl. Så på den måde komplimentere de to uddannelser hinanden godt, og det kan jeg godt lide. Derudover er studiemiljøet og det faglige engagement både fra studerende og undervisere højt og inspirerende.

Hvad havde du forestillet dig at religionsstudier var inden du startede? Og har det du forestillede sig stemt overens med hvad faget er/indeholder?

Det er et godt spørgsmål. Jeg ved ikke, om jeg havde så mange helt konkrete forestillinger om, hvad eller hvordan studiet ville være. Men jeg havde nok alligevel en forestilling om en mere essentialistisk tilgang og måske også en forestilling om, at vi også ville arbejde med, hvad sekulariseringen betyder mere eksistentielt. På dansk havde vi nogle litterære tekster, der berørte idéen om "den tomme transcens". Det synes jeg var spændende.

De forestillinger har jo ikke helt stemt overens med tilgangene på religionsstuder, så har jeg selvfølgelig skulle justere forventningerne. Men jeg tror nu, det er meget almindeligt, at man ikke helt præcist ved, hvad en uddannelse, eller et job for den sags skyld, implicerer, før man har prøvet kræfter med det. Og jeg synes det er spændende, at der er så mange tilgange – også til hvad religion i det hele taget er.

Hvilke overvejelser gjorde du dig, inden du valgte dit sidefag?

Da jeg startede på dansk, var det allerede med en idé om, at jeg skulle have religion som sidefag. Undervejs, og særligt lige op til deadline for valg af sidefag eller tilvalg, blev jeg meget i tvivl. Ikke fordi jeg havde mistet interessen for religion, men fordi det lige pludselig følte som et meget afgørende valg. Der var mange valgmuligheder som også lød virkelig spændende – særligt mange tilvalgsfag, der ville udelukke gymnasielærervejen. Eller i hvert fald gøre den længere. Så jeg havde

rigtig mange overvejelser, om hvilke prioriteter, der vægtede højest for mig – og det endte med at være interesse og muligheden for at kunne blive gymnasielærer.

Hvad vægtede du da du valgte sidefag? Jobmuligheder, interesse eller noget helt tredje?

Det var en blanding af interesse og jobmuligheder, men nok mest interesse. Hvis det er muligt, vil jeg rigtig gerne undervise, når jeg bliver færdig.

Nu læser du jo to fag, som begge kan bruges til at undervise i gymnasiet. Er det dit mål at arbejde på et gymnasium? Eller har du ændret holdning undervejs? Og kan du se andre måder, hvorpå man kan bruge kombinationen af Dansk og Religion/ Matematik og religion?

Jeg vil rigtig gerne undervise som gymnasielærer, hvis det bliver muligt. I mit studiejob er jeg rundviser på H.C. Andersen Museet og Carl Nielsens Barndomshjem og det føler jeg giver et lille blik ind i en undervisningssituation. Selvom det selvfølgelig ikke er det samme. Jeg synes, det er fantastisk, når det lykkes at engagere dem, jeg har med rundt, og jeg kan mærke, de tager noget med sig derfra. Men jeg kan også sagtens forestille mig andre job. Selvfølgelig allerhelst et job, hvor jeg kan få lov til at bruge mine interesser for både det dansk- og religionsfaglige f.eks. i en NGO, på et museum eller et bibliotek. Men der findes jo også mange arbejdspladser, hvor det mere er ens generelle akademiske kompetencer, der er kommer i spil.

Hvis du skulle nævne nogle fordele og ulemper ved at læse sidefag på SDU, hvad ville du så udpege?

Sidefagsstuderende starter, modsat tilvalgsstuderende, på en måde forfra på en ny uddannelse. Fordelene ved det er, at man jo ikke starter helt forfra, fordi man har tilegnet sig nogle generelle akademiske kompetencer. På den måde er der måske nogle ting, der ikke kræver lige så meget, som det gjorde på første semester f.eks. studieteknik og det at skrive opgaver. En anden fordel er at sidefaget, modsat tilvalg, også rækker ind over kandidaten, så man får mere viden med og bedre mulighed for at fordybe sig.

Ulempen er, at man ikke er helt samme sted mentalt som de førsteårsstuderende, man starter med, bl.a. fordi man skriver bacheloropgave og dermed har en ret stor del af sit faglige fokus på sit centralfag. Måske kan det også på en måde være en "ulempe", at man har tilegnet sig akademiske kompetencer og tilgange fra sit centralfag, fordi det måske gør én mindre åben overfor sidefagets tilgange.

Hvad er den største forskel fra dit centralfag til dit sidefag på religionsstudier? Metode, undervisning, øvelseshold, det sociale eller andet.

Den største forskel er, tror jeg, at religion opleves som et meget samlet studie, hvor der også er ret god mulighed for interaktion på tværs af årgangene f.eks. i fagrådslokalet. Der er et engageret og studenterdrevet studiemiljøet, bakket op og støttet af underviserne, med ret mange faglige aktiviteter. Og det virker som om der et godt forhold underviserne imellem, selvom der er stor forskel i tilgangene og definitionerne af religionsbegrebet. Det er meget inspirerende.

Danskstudiet er delt over Institut for kulturvidenskaber og Institut for sprog og kommunikation, og det gør, at man som studerende måske ikke oplever et lige så stort og samlende fagligt fællesskab,

som jeg synes, jeg har oplevet på religion. Der er heller ikke lige så mange faglige studenterdrevne aktiviteter som på religion, så der synes jeg godt, at danskstudiet kunne blive inspireret af religion. Til gengæld er dansk rigtig gode til at understøtte at studiegrupperne kommer til at fungere ved bl.a. at have opgaver i undervisningen, som det er et krav grupperne laver i fællesskab, og ved at have studiegruffascilitatorer tilknyttet første semester. Det har jeg måske savnet lidt på religion, hvor det er mere op til de studerende selv at få grupperne til at fungere.

Er der noget du vil anbefale studerende, som overvejer at vælge religionsstudier som sidefag?

Ja, i forhold til det første semester på sidefag, hvor man typisk har 40 ects-point mens man skriver bachelor og starter på sidefag, vil jeg virkelig opfordre til, at man lytter til sin egen fornemmelse af, hvad man kan klare. Hvis man er oprigtigt nervøs for, om det vil presse en for hårdt, skal man vide, at man kan søge om et individuelt tilrettelagt forløb. For det er hårdt. Det er selvfølgelig ikke umuligt at klare, men det er også helt okay, hvis man kan mærke, at det er for meget. Og det er kun en selv, der kan mærke det.

Hvordan balancerede du det at starte på et nyt fag og samtidig skrive bachelor?

Jeg er nok ikke pragteksempel på at balancere det at starte på sidefag og skrive bachelor. Jeg nedprioriterede i høj grad mine sociale aktiviteter, for at få det til at hænge sammen, og så planlagde jeg ellers en ret stram studieplan. Jeg havde også slået et ret stort brød op i min bacheloropgave. Jeg har aldrig studeret så mange timer om ugen, som det semester. Det betød også, at jeg ikke rigtig deltog i sociale aktiviteter på studiet som hyttetur eller julefrokost. Det kan jeg godt være ærgerlig over, for det havde været rart at lære de andre på studiet bedre at kende fra starten. Set i bakspejlet ville jeg nok ønske, at jeg havde lyttet til min egen fornemmelse af, at det ville blive for hårdt med 40 ects-point i det semester, jeg skrev bachelor. Jeg synes faktisk ikke det var prisen værd. Det er jo dejligt nok, at jeg ser ud til at blive færdig på normeret tid (hvis alt går vel), men det ville have været meget rarere at kunne trække vejret, lære de andre at kende og føle at jeg også kunne tage mere viden ind.

Hvordan har det været at være sidefagsstuderende under corona?

Jeg synes især lockdown var hårdt. Men jeg synes også, at religionsstudiet var gode til at stable undervisning på benene rigtig hurtigt og til at holde os informerede. Det var nok mest diskrepansen mellem, at vi på en den ene side skulle forsøge at få vores lille verden til at gå videre næsten som den plejede derhjemme med samme krav til pensum og eksamen, samtidig med at hele den store verden var i kaos – og så det at hele min struktur forsvandt.

Men jeg synes også, det er lidt op ad bakke nu. Det er svært at holde dampen oppe og svært ikke at tænke på, hvilke konsekvenser det hele får for fremtidige jobmuligheder. Det er lidt som om hele corona-situationen er en baggrunds-app, der dræner batteriet og energien. Men det tænker jeg ikke har noget at gøre med, at jeg er sidefagsstuderende. Det er hårdt for alle og påvirker os på forskellige måder. Derfor er det også virkelig dejligt, at der er knoklet for, at vi kan have fysisk undervisning. Det har i hvert fald stor betydning for det, jeg får ud af undervisningen. Og det giver struktur på hverdagen.

11 Spørgsmål til underviseren

Andreas Nožić Lindgren Mebus

1. Hvad er dit fulde navn?

Andreas Nožić Lindgren Mebus

2. Hvorfor valgte du som filosof at beskæftige dig med religion, og hvordan ser du de to fag spiller sammen?

I den klassiske dannelsesmyte som Platon lader Sokrates fortælle i Staten, nemlig hulelignelsen, bliver en almenmenneskelig erfaring tematiseret; en *mistanke* om, at den synlige virkelighed vi til dagligt bevæger os rundt i ikke er hele virkeligheden – og at det usynlige ved verden lader sig erkende og under alle omstændigheder tænke. Og Platon ville ikke være Platon, hvis ikke tænkningen af det hele ikke også omfattede dét, vi kunne kalde religion – og det er først i moderne tid, at religion ikke længere er en obligatorisk del af et filosofisk system. Og dog: nulevende filosoffer som Giorgio Agamben, Slavoj Žižek, Peter Sloterdijk og andre, beskæftiger sig også med religion, og det er her jeg ser de to fag spille sammen: Mistanken om at verden som sådan lader sig tænke deler begge fag; de siger bare ikke det samme om denne mistanke, og i en kombination, er det et yderst frugtbart dobbeltperspektiv at have, når man søger at forstå og forklare ens samtid i et historisk perspektiv. Kort sagt er det denne mistanke som fik mig til at beskæftige mig med religion, da filosofi og religionsvidenskab sammen giver mulighed for at tænke os selv som samfund i fremtiden.¹

3. Hvad er det første fagord, der dukker op i dine tanker?

Metafysik

4. Hvilken bog ville du anbefale?

I anledning af hans fødselsdag d. 27 august 2020 (250 år), vil jeg anbefale den tyske filosof Georg Wilhelm Friedrich Hegels – i min optik – magnum opus: *Phänomenologie des Geistes* (*Åndens fænomenologi*, 1807). De fleste bøger og artikler man støder på i et almindeligt akademisk arbejde i dag, er bygget op efter faste modeller og skabeloner for akademisk og videnskabelig skrivning – og dermed også måden tænkningen kan udfolde sig på; tænk bare på henvisningssystemet APA. I *Åndens fænomenologi* vil man fra første side støde på noget så sjældent som aktiv tænkning; Hegels

¹ Til dem, der vil dykke ned i forholdet mellem filosofi og religionsvidenskab, kan jeg anbefale følgende bog: Schilbrack, K. (2014), *Philosophy and the Study of Religions – A Manifesto*, Wiley-Blackwell. Schilbrack er professor i Religious Studies v. Appalachian State University.

værk er levende tækning vedvarende forsøgt omsat i bogstavform og en kropslig aktivitet – det er tækning uden en skabelon eller andet at holde sig til, andet end ens egen selvtænkning. Og holder man ved, trods Hegels noget vanskelige sprogbrug, får man en samtalepartner for livet – som måske er umulig at undslippe igen. Eller man kan sige det, som den franske idéhistoriker Michel Foucault en gang sagde det i *Talens forfatning*: „[...] for virkelig at undslippe Hegel fordres det, at man nøje vurderer, hvad det koster at gøre sig fri af ham; det fordrer, at man ved, hvor langt Hegel, måske snigende, har nærmet sig os, det fordrer, at man ved, hvad af dét, der tillader os at tænke imod Hegel, som stadigvæk er hegeliansk; og at man kan bedømme, hvad der, i vores løben den modsatte vej, måske stadig blot er en fælde, han sætter for os, og for hvis ende han venter os, ubevægelig og andetsteds.”²

5. **Hvad er den bedste del ved religionsfaget?**

Det må være at kunne beskæftige sig nutidigt og historisk med næsten alle aspekter ved menneskets intellektuelle og praktiske produktioner; at kunne finde et specifikt område, som man da kan specialisere sig i, fx hvilken rolle 'lyde' eller 'lyd' helt generelt spiller i religioner og mere specifikt spiller i særlige ritualer, ceremonier osv. Eller hvilken rolle religion spiller i moderne computerspil. Eller hvordan religion forstås i moderne psykologiske teorier, og hvordan religion fx benyttes i terapi. Kort sagt er den korteste vej til at kunne forstå og forklare alle de intellektuelle og praktiske produktioner på en humanistisk og samfundsvidenskabelig måde, omvejen: Religionsstudier.

6. **Hvad har du lavet inden din ansættelse på SDU?**

Jeg har i en årrække været ansat som adjunkt på læreruddannelsen og jeg er stadig ansat på Københavns Professionshøjskole. Derudover underviser jeg på Folkeuniversitet i København og sidder også i redaktionen på nogle magasiner.

7. **Dyrker du en sport/hobby?**

Når jeg kan finde en makker, så spiller jeg meget gerne badminton. Derudover spiller jeg en del musik; guitar er mit hovedinstrument.

8. **Har du kæledyr?**

Nej – men er vokset op med hund.

² Til dem, der vil dykke videre ned i Hegels specifikke relevans for religionsstudier, kan jeg anbefale følgende bog: Lewis, T. A. (2015), *Why Philosophy Matters for the Study of Religion & Vice Versa*, Oxford University Press. Lewis er professor i Religious Studies v. Brown University.

9. Hvilken type musik lytter du til?

Jeg lytter til mange genrer – dog har jeg en forkærlighed for ældre musik. Bob Dylan er min store musiske opdrager, mens John Fahey nok må siges at være hovedindholdet i mit musiske overjeg. Lige for tiden er jeg begyndt at dykke ned i Gabriel Fauré (hans *Requiem* er et mesterværk).

10. Hvor går din ynglingsferie hen?

Uha, det ville helt sikkert være en skiferie; en hytte (med mulighed for langrend) beliggende tæt på pisterne (alpin), og så skal hytten have en kamin. Der findes næsten ikke noget bedre end at stå på toppen af bakken, kigge ned over landskabet og vide, at om lidt begynder en utrolig bevægende og kompleks dans mellem kroppen, pisten, vind og vejr.

11. Hvad er et sjovt/interessant/spøjt fact om dig?

Humm, jo, jeg spiller banjo. Og så kan jeg ikke holde ud, hvis billeder hænger skævt; og for mig er det en bydende nødvendighed at de bliver justeret, så de er i vater. Og så har jeg engang været en nogenlunde habil skater (rulleskøjter / rampe).

Forskerbidrag i bobler

På vegne af redaktionen Tine Lundsgaard Christensen, Alumne, Religionsstudier, SDU

Kære forsker

Axis Mundis redaktion vil gerne have lidt fra jer undervisere.

Det kunne være en liste over udgivelser fra det seneste år, en kort tekst om, hvad I forsker i lige nu eller hvordan karantæne, Zoom og hjemmekontor har påvirket jeres arbejdsgang.

Det vil vi og vores læsere blive glade for!

Redaktionen

Hej Axis Mundis læsere,

Jeg er nu ansat som ekstern lektor og vejleder derfor ikke længere studerende mhp BA-projekter eller specialer.

Jeg har skrevet et kapitel om forholdet mellem karma og sygdom i de gamle indiske lovbøger til et festskrift for professor Kenneth Zysk, indologi på KU. Jeg arbejder nu mest med at blive klogere på jainismen, altså den anden af de asketiske religioner ved siden af buddhismen, der opstod i Indien i forlængelse af den vediske periode. Jeg besøgte et af jainismens vigtigste helligsteder sidste år, hvilket gav inspirationen. Jeg har skrevet om dette sted til tidsskriftet *Religion* for religionslærere i gymnasiet og HF og har mere på vej til *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift*. Jeg har aftalt at lave en oversættelse af en af de normative jain-tekster til serien *Religionshistoriske Hovedværker*, hvor jeg tidligere har oversat uddrag fra Manus Lovbog.

Og så er jeg også optaget af den indiske tempelbeskyttelsesbevægelse, der arbejder for at frigøre hindutemplerne fra statslig og national kontrol. Bevægelsen er en side af den hindunationale strømning i Indien. Mere specifikt følger jeg sagen om Sabarimala-templet for guden Ayyappan, hvor kvinder mellem 10 og 50 har været forbudt adgang, indtil en højesteretskendelse i 2018 erklærede denne ordning for forfatningsstridig, hvilket resulterede i en del uroligheder.

Hilsner
Mikael 😊

Kære Axis Mundi,

Tak for din mail. Her får du lidt om min karantænetid og seneste forskningspublikation:

Under universitetets lock down fulgte jeg troligt med i mediernes dækning af den folkekirkelige streaming af gudstjenester. Denne, ret ensidige dækning af religion i Danmark gjorde, at jeg - sammen med forskere fra Center for SamtidsReligion ved Aarhus Universitet - begyndte at kortlægge, hvordan de øvrige trossamfund i Danmark har håndteret coronakrisen. Hvad gjorde buddhisterne, de asatroende og katolikkerne under krisen? Det satte vi os for at undersøge, hvilket der kom artiklen **"Vi har lukket ned for alle aktiviteter": Håndteringen af COVID-19-krisen hos anerkendte trossamfund i Danmark** ud af. Du kan finde den her: https://samtidsreligion.au.dk/fileadmin/Samtidsreligion/Trossamfund_under_Coronakrisen/Artikel_26.05.2020.pdf

Mit bidrag til artiklen var at kortlægge de 115 kristne, anerkendte trossamfund i Danmark. Efter artiklens udgivelse blev jeg inviteret med i et forskningsprojekt ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter. Her undersøger jeg, hvilke innovative digitale praksisser, der blev iværksat i folkekirken under kirkenedlukningen. Arbejdet er finansieret af Kirkeministeriet, og det udmunder i en stor rapport, der udkommer den 1. november. Så for mit vedkommende blev coronakrisen indgangen til et nyt forskningsfelt, nemlig 'digital religion'. Jeg underviser i dette semester i Moderne kristendomsformer på 3. semester, og der kommer vi blandt andet til at dykke ned i coronakrisen og dens betydning for religionsudøvelse.

Jeg håber, I kan bruge mit bidrag.

Vh. Tina

Jeg er blevet spurgt hvad jeg arbejder med for tiden. Ret meget, faktisk, og her er en lille fortælling om mine sensommer- og efterårssager.

Det er højsæson for fondsansøgninger, og jeg har arbejdet hårdt og længe på at opbygge et projekt i samarbejde med kolleger fra arkæologi og antropologi. Vores ambition er at kunne beskrive og analysere stenalderens religionshistorie på vores egne breddegrader – og projektet er nærmest umuligt! Hvordan skal man kunne sige noget sammenhængende om emnet, når kilderne er så sparsomme som de er? Arkæologer har længe forsøgt, men de er ikke rigtig kommet i mål med bestræbelserne. Man kan sige lidt, men det meste bliver hypoteser og antagelser. Tænk på forskellen mellem tusindvis af siders tekst, masser af billeder, genstande og bygninger i hobevis og måske endda levende mennesker man kan tale med og iagttage, i forhold til det materiale, som er efterladt os fra stenalderen, dvs. en periode som begynder for ca. 13.000 år siden, og slutter for ca. 4.000 år siden: stenredskaber, stolpehuller, redskaber af hjortetak eller ben, knogler og en lille bitte smule smykker, husgeråd, våben m.v.

På den baggrund fik en energisk arkæolog, Søren Anker Sørensen, den idé, at sætte et samarbejde igang med folk fra andre fag, som fra helt andre indfaldsvinkler kan bidrage til udforskningen af religion i den lange, omskiftelige periode, vi kalder stenalder, eller i fagtermer; palæolitikum, mesolitikum og neolitikum. Fra jægerstenalder til bondestenalder, dvs. fra en periode, hvor mennesker levede som jæger-samlere i nomadiske smågrupper, til en tid, hvor de blev fastboende agerbrugere og verden ændrede sig for altid.

Søren henvendte sig til mig, fordi jeg i mange år, faktisk siden 2005, har arbejdet med moderne, dvs. nulevende jæger-samlere, for hvad mon der sker, hvis man tænker om oldtidens jæger-samlere, ud fra det vi ved om nutidens? Dem ved vi nemlig virkelig meget om, selv om der ikke er mange der har studeret religion i den type samfund. Metoden, hvor man sammenligner nutiden med fortiden, kaldes "den etnografiske analogi", for det er jo præcis det, der er tale om: analogislutninger. [Fortsætter]

Jeg sagde straks ja-tak til invitationen. Jeg læste selv arkæologi engang i min meget fjerne ungdom, og emnet – “Stenalderens religionshistorie” – bliver ikke bedre. Prøv at smage på ordene! Det er jo helt fantastisk. Der har været kristendom i Danmark i ca. tusind år. Det er lang tid, men stenalderen varede ti gange så længe! Det kan vi ikke ignorere.

Vi påbegyndte samarbejdet så småt, opdagede at det krævede en større indsats, og søgte derfor midler i Kulturministeriet, som gjorde det muligt at knytte mig til Museum Lolland-Falster, hvor Søren er ansat, som forskningsprofessor. Med den aftale som platform har vi nu udviklet samarbejdet, og håber nu på at få bevilling til en større og mere forkromet indsats. Vi har i den forbindelse inviteret en kollega mere med i arbejdet, Thea Skaanes, fra Nationalmuseet. Hun er antropolog, og ligesom jeg selv specialist i nutidige jæger-samlere. Jeg har mit fokus på Borneo, Thea ved alt om hadza i Tanzania, ikke mindst om deres religiøse liv.

Vores projekt er ambitiøst, og involverer som en slags basis ti forskere fra Københavns Universitet, Nationalmuseet, Moesgaard Museum, Århus Universitet og gæster fra udlandet, som alle – på den ene eller anden måde – er eksperter i vores emne. Der er planlagt møder, seminarer, flere møder, forskningsrejser, udgivelser i den helt store stil m.v. Projektet har også plads til en ph.d.-stipendiat, som hentes fra vores egne rækker, hvis altså bevillingen kommer. Og det kan man aldrig være sikker på. Det er et af paradokserne: Vi sidder alle sammen og skriver på store, flotte, forkromede ansøgninger, den ene geniale ide efter den anden, men kun ganske få bliver udvalgt og får midler. [Fortsætter]

Vi har de absolut bedste forudsætninger, knivskarpe planer, de dygtigste folk på plads og en solid opbakning fra flere toneangivende institutioner. Og alligevel kan man ikke regne med noget som helst. F.eks. kunne Institut for Historie ikke indstille projektet til en ansøgning hos Velux Fonden, men prioriterede andre emner. Sådan er det nærmest altid. Jeg har jævnligt søgt gennem 30 år, men aldrig fået en øre til fællesprojekter. Projekterne har fået top-evalueringer, men heller ikke dét er nok. Fondene arbejder strategisk, og rammer man ikke et emne, de ønsker at støtte, så kan projektet være i verdensklasse uden at det betyder bevilling. Det samme gælder forskningsrådet, som er statens pengekasse til den slags. Kun omkring 17% af ansøgningerne imødekommes. Trist at hverken bønnen, ofringer eller sort magi virker.

Det er et meget stort arbejde at opbygge projekter og søge fonde, og jeg har lovet mig selv, at det er sidste gang jeg gør det. Det lovede jeg også mig selv sidst. Ak ja. Men kommer pengene er der liv og glade dage. Jeg vil arbejde med emnet under alle omstændigheder, men det bliver både bedre og sjovere, hvis vi er mange der gør det sammen. Men nu får vi se. Der kommer til at gå mindst et halvt år før vi får svar fra de fonde, vi har søgt. *[Fortsætter]*

Bortset fra det har jeg i den sidste tid skrevet en artikel om ritualer i Aetherius Society til en amerikansk antologi om UFO-religioner, en artikel om nogle sydsvenske stramajbroderier med virkelig kedelige kristelige motiver (emnet er dog sjovt nok, ikonografisk analyse etc.), noget om mit feltarbejde på Borneo til en bog om historisk metode og en artikel til tidsskriftet *Nova Religio* om "Jesus the Sect Leader". Jeg har været medredaktør af et særnummer af tidsskriftet *Hunter Gatherer Research*, hvor emnet er "perceptions of space and place among hunter-gatherers". Mit bidrag er en artikel om de ritualer de lokale benytter, hvis man farer vild i regnskoven på Borneo. Jeg har også været med til at skrive en artikel, hvis titel jeg knap nok forstår: "Integrating behavioral and geospatial data on the timeline: towards new dimensions of analysis", i tidsskriftet *International Journal of Social Research Methodology*. Her viser vi hvordan man med den nyeste teknologi, kan registrere hvordan nomadiske jæger-samlere bevæger sig rundt i landskabet, mens de taler om hvad de ser. Et fantastisk redskab, men sandheden skal frem: Jeg var med i felten, men alt det tekniske og hele computeranalysen, den har jeg 0,0 andel i.

Hen over sensommeren er det dog arbejdet med min nye bog, der har optaget mig mest. Den handler om Borneos hovedjægere og den kult for de rensede kranier, som er så afgørende for risbøndernes religion på de kanter. Bogen har titlen *Næsehornsfluglen skriger! Hovedjagt og kraniekult*, og den udkommer, som mine seneste to bøger, på forlaget U Press. Glæd jer til 350 siders spændende religionshistorie – og en masse flotte billeder. Myteanalyse, ritualanalyse, historisk og samtidshistorisk. Man bliver helt varm om hjertet. Kraniekult! Bliver det bedre? Bogen er færdig og klar til tryk, men den slags udgivelser kræver publikationsstøtte. Det er lettere at få den slags penge, end at få projektmidler, men vi er ikke helt i mål. Vi har fået tilsagn om støtte på 95.000 kr., men mangler stadig 10.000 kr. før bogen kan produceres. De sidste fonde har ikke svaret, men jeg håber meget den kan være klar, så I kan ønske jer den i julegave, og købe den som julegave til alle I kender.

Og så det løse: Anmeldelser, peer-reviews, vejledning, bedømmelser...

Mikael Rothstein

Opgaver

Et indblik i Den danske folkekirkes brug af medier

Rikke Sønderskov Madsen, 5. semester BA, Religionsstudier, SDU

Religion i Danmark i dag

Indledning

Med udviklingen af internettet og de digitale medier, er der opstået flere nye kommunikationsplatforme. Disse nye platforme har påvirket flere religiøse institutioner, herunder Den danske folkekirke. I teksten ”Three Forms of Mediatized Religion” uddyber medieforskeren Stig Hjarvard, hvordan udviklingen af digitale medier har haft effekt på religiøse repræsentationer udadtil.

Jeg vil med denne opgave undersøge Den danske folkekirkes brug af medier, baseret på interviews med to præster og en kirketjener. Opgaven har til formål at belyse, hvordan Den danske folkekirke benytter digitale medier, samt efterfølgende finde begrundelser for, hvorfor de gør det. For at besvare det sidste spørgsmål, vil jeg sidst i opgaven integrere Stig Hjarvards teori om religiøs *mediatization*, set i forhold til besvarelserne.

Interviewets struktur

Undersøgelsen er baseret på tre interviews med to forskellige præster og en kirketjener, som kommer fra tre forskellige danske folkekirker. De vil i opgaven blive fremstillet som præst 1, præst 2 samt kirketjener, og der vil derfor ikke være nærmere informationer om præsterne, end at de alle har et aldersinterval på 40-50 år. Udarbejdelsen af resultaterne er foretaget med en viden om, at feltarbejdet ikke er repræsentativt, da det netop kun tager udgangspunkt i disse tre udvalgte kirker.

Undersøgelsens metodiske overvejelser er baseret på at skabe et semi-struktureret interview. I interviewet er der forberedt nogle strukturerede spørgsmål, som interviewet tager udgangspunkt i. Det som kendetegner et semi-struktureret interview er, at der imellem disse planlagte spørgsmål kan blive spurgt yderligere ind til dem, for at få nærmere information om det, der ønskes at få svar på (Harrits, Pedersen & Halkier, 2012: 149). Dette sikrer forståelsen af spørgsmålet, samt skaber en validitet i interviewet. Derudover er der mulighed for at skabe en ”rettesnor” for interviewets struktur. Disse overvejelser om et semi-struktureret interview bygger blandt andet på at fremme interviewets muligheder for at spørge yderligere ind til nye informationer, som præsterne selv fortæller om (Harrits, Pedersen & Halkier, 2012: 150).

En anden metodisk overvejelse er, at interviewet indledningsvis består af åbne spørgsmål. Med et åbent spørgsmål afgrænser man ikke interviewets gang ved at indkredse spørgsmålet, men derimod lader den, der bliver interviewet, udvælge, hvad personen mener er vigtigt (Harrits, Pedersen & Halkier, 2012: 155). Formålet med dette er at muliggøre, at præsten og kirketjeneren selv kan udvælge, hvad de mener er relevant at fortælle om i interviewet. Eksempelvis lyder interviewets første spørgs-

mål således: ”Hvordan bruger menigheden medier?”. Dette spørgsmål skal give præsterne eller kirketjeneren fri mulighed for at udvælge, hvad de selv mener, at medier er. Derudover kan de selv skabe interviewets rammer, uden at der er nogle formuleringer i spørgsmålet, som kan begrænse dem i deres besvarelse.

Feltarbejdets udfald

Der vil nedenfor blive præsenteret udvalgte dele af interviewene, som jeg mener er mest relevante, for at besvare opgavens problemformulering. Interviewene er vedsendt som bilag til opgaven.

Kirkernes brug af medier

De tre udspurgte har alle svaret på, hvilke medier de bruger, samt hvordan de bruger dem. Det fremkommer ud fra svarene, at der er forskel på, hvor meget vægt institutionerne ligger i brugen af digitale medier.

Som det fremgår i bilag 3, fortæller kirketjeneren, at kirkebladet er det medie, som kirken bruger mest til at udsende informationer, samt til at kommunikere med. Ved siden af kirkebladet benytter de Facebook, som fungerer som kirkens opslagstavle. Institutionen har dog et ønske om at nå bredere ud til befolkningen, og vil derfor fokusere på brugen af de sociale medier i fremtiden:

”Lige nu er vores kordegns stillinger blevet delt i to, så man har en som primært tager sig af den kirkelige del, dvs. Alt det administrative, i forhold til personadministrationer, folk der dør og bliver født. Så har vi en som vi mere vil trække i retningen af at skulle lave PR” (5.10-5.32: bilag 3).

Kirketjeneren fortæller om kirkens ønske om at fokusere mere på PR, som blandt andet skal foregå over de sociale medier. Det tydeliggøres at kirken har et ønske om at opgradere deres digitale medieforbrug i fremtiden. Det, at kirken har afsat en stilling til at tage sig af PR, er med til at belyse kirkens syn på vigtigheden i brugen af de sociale medier.

I bilag 2, fortæller præst 2 at kirken benytter sig af hjemmeside, de sociale medier, samt et kirkeblad:

”Vores indtryk er at den yngre del af menigheden benytter sig mest af hjemmesiden. Vi har også et papirkirkeblad. Det føler vi stadig er nødvendigt at have, især til den ældre del af menigheden” (0.20-0.35: bilag 2).

Præst 2 fortæller her, at kirkens medieforbrug både foregår over digitale medier, samt kirkeblad, som har til formål, at nå ud til forskellige målgrupper. De bruger stadig kirkeblad for at nå ud til mennesker, som er over halvtreds år, som præsten mener udgør størstedelen af institutionens forbrugere.

Kirken benytter de digitale medier i form af Facebook, hvor de blandt andet deler annoncer om begivenheder i kirken: ”Vi har en kirke og kulturmedarbejder, hun bruger Facebook, og vores organist bruger Facebook, men mest som opslagstavle” (1.00-1.13). I citatet tydeliggør præsten at forbruget af Facebook muliggør at kunne følge med i kirkens arrangementer, og ikke andet. Det bruges altså ikke til missionering af kirkelige principper.

Det, som præst 2 fortæller, at kirken annoncerer med, er blandt andet arrangementer, som har mulighed for at nå ud til forskellige målgrupper: ”Det vi annoncere med er fredagscafé, bibelsaloner, babysalmesang, det er selvfølgelig den unge målgruppe igen” (2.18-2.24). Kirken forsøger således at nå ud til flere unge mennesker ved blandt andet at afholde babysalmesang, som han selv fortæller, er til den unge målgruppe. Der kan argumenteres for, at kirkens brug af de sociale medier har til formål at opnå et højere antal besøgende i kirken, fra det unge segment. Det ses blandt andet i forhold til valg af arrangementet babysalmesang. Set ud fra, at kirken stadig bruger papirkirkeblade af hensyn til mennesker over halvtreds, må man formode at størstedelen af dette segment ikke benytter de sociale medier.

Præst 1 fortæller, at deres kirke har høj prioritering af brugen af deres sociale medier. De bruger både Instagram og Facebook som sociale medier, udover deres kirkeblad og hjemmeside: ”Vi er langt fra strømlignet, men vi forsøger alligevel, altså Facebook bruger vi rigtig meget” (4-05-4.22: bilag 1). Størstedelen af institutionens medieforbrug er Facebook, som de bruger i forskellige henseender. Det er både som deling af kirkelige arrangementer, som finder sted i kirken, men også videodelinger af, hvad kirkens søndagsgudstjeneste vil omhandle: ”Noget som vi kunne blive bedre til, er at lave små videoer, som vi gør engang imellem, hvor vi får lavet en omtale over hvad der skal ske” (4.05-4.22: bilag 1). Som citatet viser bruger kirken sommetider de sociale medier til at fremhæve hvad gudstjenesterne vil omhandle, og på denne måde også promovere dem for personer, der benytter Facebook. Det kan formodes, at denne videopromovering hjælper institutionen med at udbrede gudstjenesternes indhold for andre segmenter, som ikke nødvendigvis benytter institutionens gudstjenester, og dermed nå ud til en bredere del af befolkningen.

Præst 1 fortæller, at denne promovring af forskellige formidlinger i kirken kunne finde sted på de sociale medier, således at mennesker ikke behøver at være på kirkens område for at opnå formidlingen:

”Meget af vores formidling foregår her, når vi laver møder, arrangementer, alfakursus, præp. kursus for par osv. Det er der hvor jeg synes det kunne være fedt at bruge medierne til direkte formidling, og ikke bare promotion” (7.35-8.04: bilag 1).

Der findes således et ønske om at bruge medierne til at formidle budskaberne, og ikke udelukkende promovere den formidling, som skal foregå i kirken. Det betyder at kirkens medieforbrug består i at synliggøre, hvilken formidling, der vil finde sted i kirken. Denne formidling mener præst 1 skal foregå over de sociale medier. Kirken bruger altså sociale medier i høj grad, og gør sig tanker om at forhøje deres brug af dem, ved at udvide deres formidling, fra kun at foregå i kirken, til at skulle foregå over de sociale medier.

Kirkernes medieudvikling

Det fremgår i alle interviewene, at folkekirken har gennemgået en markant medieudvikling indenfor de sidste ti år. I denne udvikling har Folkekirken kommunikation ændret sig fra udelukkende brug af kirkeblad og eventuelt hjemmeside, til en ny medievirkelighed, som udover disse, foregår over de sociale medier. De udspurgte i interviewet har alle oplevet, at kirkeblade ikke fylder i så høj grad, som det gjorde for ti år siden. Denne ændring forklares af kirketjeneren således:

”Vi mangler annonceindtægt, og det er fordi at de ligger et andet sted. Brugen for PR for firmaer er mindst, ikke engang uforandret, den er stigende, og de er også på de sociale medier, det er virkeligheden” (8.05-8-19: bilag 3).

Kirketjeneren forklarer, at faldet i brug af kirkeblade skyldes en aftagning i kirkebladenes annonceindtægt. Kirken har ikke haft læsere nok til kirkebladet, da der er opstået muligheder for at orientere sig som kirkegænger, over de digitale medier. Samtidig mener han, at der er sket en stigning i brugen af PR på de sociale medier, og dermed er det med til at skabe en ny måde at annoncere sig på.

Som nævnt, gør kirkerne stadig brug af kirkeblad, ved siden af de sociale medier. Kirkerne er bevidste om, at læserne af kirkebladet er fra det ældre segment, og at en stor del af disse individer benytter kirken ved søndagsgudstjenester. Som det fremgår i bilag 1, fortæller præst 1 om en udvikling af et nyt kirkeblad:

”Et eksempel på det er at vi er i gang med at udvikle et nyt kirkeblad, hvor vi afsætter en hel side i kirkebladet til vores ældrecafé” (3.06-3.17: bilag 1).

Ud fra citatet om kirkens udvikling af nyt kirkeblad til det ældre segment ser man, at kirken er bevidst om, at det ældre segment ikke benytter sig af de sociale medier i samme omfang som andre aldersgrupper gør. Ydermere kan der fremdrages et ræsonnement om, at kirken ønsker at nå ud til en bredere befolkning. Ved at kirken sætter sig ind i, hvordan de forskellige alderssegmenter benytter medier, kan de rette deres medieforbrug efter en sammenhæng mellem begivenhed og alder.

Den nye medievirkelighed

Som det fremgår i bilagene, udspringer præsterne og kirketjeneren nærmere indtil, hvorfor de benytter de sociale medier. Noget som de alle enige i, er at der er opstået en ny måde, hvorpå individer finder frem til deres oplysninger. De mener i denne sammenhæng, at de skal rette sig efter denne nye oplysningssøgen. Som det fremgår af bilag 1, fortæller præst 1 om kirkens ønske om at følge med moderniseringen af medierne:

”Vi prøver jo egentlig bare at bruge de medier der hører til den tid, som vi er i” (6.16-6.24: bilag 1).

At kirken ønsker at følge med tiden, hænger sammen med, at kirken ønsker at tilbyde samfundet det budskab, som den står for: ”Vi synes, at hos Jesus der finder vi en helt unik tilgang, som vi ikke kan finde andre steder, og det er det vi gerne vil præsentere med medierne” (7.05-7-14). Kirken har således en holdning om, at protestantismens teologiske budskaber bidrager til befolkningens velfærd.

Udover denne begrundelse for brugen af medier, forklarer kirketjeneren om en forpligtelse som folkekirke:

”Ja, det er vi forpligtiget til synes jeg, og det er man enige om, at det er vi jo forpligtiget til, fordi vi er jo en folkekirke, vi er der for alle, også skal man ud at fortælle om det, der hvor folk er” (6.57-7.11: bilag 3).

Det fortælles i dette citat om kirkens bevidsthed om, at man som folkekirke skal være, hvor andre mennesker er. Begrundelsen for brugen af de sociale medier ligger dermed ikke blot i indholdet, som formidles, men i at man som folkekirke lever op til at være der for befolkningen, og dermed udfylder deres pligt i samfundet.

Denne forpligtelse mener kirketjeneren ikke blot handler om at udbrede kristne budskaber, men også at tydeliggøre hvad Folkekirken ellers kan byde på:

”Folkekirken er meget mere end det, der sker om søndagen, det er jo dybest set nok den drivende kraft i det, men dybest set er det det mindste som foregår her” (7.12-7.19: bilag 3).

Af dette kan der konkluderes, at kirken ser sig selv som en offentlig service, som ikke blot tilbyder søndagsgudstjenester, men har andre sociale arrangementer, som de kan bidrage med i samfundet. Folkekirkens tilbud på arrangementer har derved ændret sig fra kirkelige ceremonier, såsom gudstjenester, dåb, konfirmation og bryllup og mere, til at arrangere samtlige arrangementer udover disse, som ikke er en del af det teologiske ritualiseringsprincip. Det samler mennesker i forskellige sammenhænge, og danner fællesskaber. Kirkens ønske om at følge med tiden, hænger sammen med en ambition om at ville udbrede teologiske og moralske budskaber, samt at udfylde Folkekirkens forpligtelse i samfundet, som er at tilbyde sociale arrangementer, udover dem som er teologisk påvirket.

En anden begrundelse for, at kirkerne benytter de sociale medier er, at der med disse medier medfølger nogle andre muligheder, end der er ved brug af kirkeblad. Dette indeholder blandt andet, at kirkerne kan målrette deres annonceringer efter hvilken aldersgruppe, som de ønsker at nå ud til. Som der tidligere blev belyst, fortæller præst 1 om en mulighed for at rette sine begivenheder efter alderssegmenter, og hermed med viden om, hvilke medier de enkelte segmenter benytter. Denne viden benytter kirken sig af, når der for eksempel skal deles opslag på Facebook. Præst 1 fortæller om Facebook, som et middel til at opnå en deling af relevante opslag på forskellige Facebooksider, som deres arrangement henvender sig til:

”Så når vi har et arrangement for børn og børnefamilier, så er det naturligt at man henvender sig til nogle fra den målgruppe, eller at man bliver venner med DetskeriOdense, sådan så der er ting, som kommer bredere ud” (3.34-3.48: bilag 1).

Dette svar kan tolkes i retning af, at kirken har en mening om, at de sociale medier til fordel kan bruges som udbredelse af kirkelige arrangementer. Ved at have viden om hvilke Facebooksider, som de forskellige alderssegmenter benytter sig af, kan de sikre sig, at deres delinger af arrangementer kommer ud til folk, som kunne have mulig interesse i at deltage. Dette betyder at brugen af de sociale medier skaber mulighed for en udbredelse til en større befolkning, end kirken eksempelvis har med brugen af kirkeblade.

Feltarbejdet i forhold til Stig Hjarvards teori

I dette afsnit vil den indsamlede data fra tidligere afsnit sammendrages med teori, der tager udgangspunkt i Stig Hjarvards teori fra teksten ”Three Forms of Mediatized Religion”. Med fokus på følgende emner, som er blevet fremstillet i afsnittene ovenfor, vil der i dette afsnit udarbejdes en kronologisk gennemgang af (1) de sociale mediers udvikling (2) kirkernes nye tendenser på de sociale medier (3) målgruppeorientering.

De digitale mediers udvikling

Folkekirkernes *mediatization* hænger sammen med en samfundsændring, som den indsamlede data påviser, hvor institutionerne har været nødsaget til at følge med samfundets digitale medieudvikling. Ifølge Hjarvard kan dette skyldes en omvending i samfundet, hvor Folkekirken indordner sig efter den udvikling, der finder sted i det moderne og individualiseret samfund, og som ikke indebærer lige så høj grad af brugen af institutionaliseret religionsformer (Hjarvard, 2012: 23; Casanova, 1994: 40). Der er sket en sekularisering i samfundet, hvor Folkekirken i mindre grad er autoriteten i samfundet. Med sekularisering menes, at der er sket en differentiering af religion, i takt med et udviklende, moderne samfund (Casanova, 1994: 7). Kirkens institutionaliserede autoritetsform er blevet sekulariseret, hvorimod *mediatization* i stedet har fået en autoritetsrolle i samfundet. Der er sket en samfundsmæssig omvending, som gør, at kirkerne er nødt til at følge med samfundets digitale og autoritative medietendens, for at kunne overleve i et sekulariseret samfund (Hjarvard, 2012: 24). Eksempelvis når kirkerne etablerer sig på Facebook, skyldes det, at de skal følge autoriteten i det nye samfund. Kirkerne har ændret deres mediebrug fra kirkeblad til digitale medier, da de skal indordne sig et sekulariseret og moderne samfund.

På trods af Folkekirkernes indordning til et sekulariseret samfund, findes der, ifølge Hjarvard, en dobbeltsidighed i *mediatization*. Denne dobbeltsidighed kommer til udtryk i Folkekirkens placering i *mediatization*. På den ene side er Folkekirken integreret i *mediatization*, hvor kirken ikke styrer deres medier. De er styret af andre samfundsinstitutioner, som for eksempel politikere, familier eller journalister, som kan vælge at bruge kristne principper i en sammenhæng, som ikke udtrykkes af Folkekirken selv. Herved vælger de ikke selv, hvordan de skal repræsenteres i offentligheden. På den anden side kan Folkekirken benytte sig af *mediatization* i en sammenhæng, hvorpå de kan skabe deres egne medieplatforme, blandt andet hjemmesider og etablering på de sociale medier. Eksempelvis er kirken etableret i digitale medier således, at der både kan være fordele og ulemper for kirken. Når kirken fremstilles på digitale medier af politikere, kan det være med henblik på en kritik af teologiske

principper. Derimod hvis kirken selv vælger dens repræsentationer, kan den udvælge relevante emner, som den vil dele, samt skabe kontakt til grupper på Facebook, som den ønsker at kommunikere med (Hjarvard, 2012: 25).

Kirkernes nye tendenser

Undersøgelsens indsamlede data pointerer, at kirkens rolle i samfundet, har ændret sig med tidens løb. Kirken består ikke blot af søndagsgudstjenester og kirkelige ritualer/ceremonier, den har udviklet en del forskellige arrangementer, eksempelvis babysalmesang eller koncerter. Disse nye sociale arrangementer i kirken er, ifølge Hjarvard, bedrevet af *mediatization*, som er ophavet til kirkens nye tendenser. Hjarvard arbejder med *mediatization*, set som kanaler, der viderefører kirkelige budskaber i en differentieret sammenhæng (Hjarvard, 2012: 27). For eksempel er babysalmesang baseret på at synge kristne salmer, men også i at samle nybagte forældre til et socialt fællesskab i kirken. Kirkens arrangementer tager udgangspunkt i teologiske principper, men har fået en ny måde, hvorpå den integreres i dens arrangementer. Når kirken afholder kirkelige arrangementer, med indhold af teologiske principper, er det med henblik på at samle mennesker i kirken, samtidig med at videregive kristendommen, i en kanaliseret udgave.

Målgruppeorientering

Den indsamlede data viser, at Folkekirken ser sin egen repræsentation på de sociale medier, som en fordel. Denne fordel skyldes specielt, at den kan indramme sine arrangementer og delinger på de sociale medier, med en målgruppeorientering. Med udgangspunkt i Hjarvards teori om kirkens egen etablering af medieplatforme, etablerer kirken sig, ved hjælp af *mediatization* i forskellige samfundsfelter (Hjarvard, 2012: 24). I følge sociologen Pierre Bourdieu, kan begrebet felt, beskrive dele af samfundet, som har deres egne værdier og logikker, eller specifikke kapitaler, som har central værdi indenfor det givne felt (Bourdieu, 1997: 22; Wilken, 2006: 51). Disse felter i samfundet kan kirken kommunikere med, ved at bruge digitale medier. Eksempelvis er omgangskredsen af filosofistuderende et felt, da de lærer det samme og arbejder med den samme målsætning. Kirken har mulighed for at kommunikere med feltet, ved blandt andet at dele en kirkelig begivenhed i de filosofistuderendes Facebookgruppe. For eksempel et filosofisk foredrag, som netop er henvendt til feltets værdier og interesser. Denne målgruppeorientering i felterne gør, at kirken kan opnå et bredere segment. Når kirken bevidst deler en begivenhed, eksempelvis babysalmesang, i Facebookgruppen DetskeriOdense, så er det udtryk for, at målgruppen består af børnefamilier. Der foregår gennem *mediatization*,

en interaktion mellem samfundets felter, hvor kirken har mulighed for at målrette sig de forskellige felter (Hjarvard, 2012: 24)³.

På den anden side kan denne disponering efter felter også ændre på, hvordan kirken interagerer med verden. Eksemplet fra tidligere afsnit kan fremhæve dette. Når kirken vælger at lave en begivenhedsdeling af et filosofisk foredrag i en Facebookgruppe, skal dens deling indrammes efter, hvad temaet af andre delinger i gruppen, er baseret på. Der er for eksempel forskel i sprogbrugen til en søndagsgudstjeneste, og et opslag på Facebook. Når kirken vælger at benytte de sociale medier, skal den indordne sig efter mediets normale temaer og sprog. Kirkelige arrangementer udvælges, efter hvilket medie som det skal deles på. Hvis kirken eksempelvis valgte at lave Facebook begivenheder, bestående af en præstelig prædiken, vil det ikke være tilpasset Facebooks medie. Kirkens kommunikation på Facebook er kun gavnlig, hvis den tilpasser sig den konventionelle interaktion, der forekommer på Facebook. Kirkens begivenheder ændres derfor i takt med, at dens mediebrug udvikles. Når kirken vælger at dele kirkelige begivenheder på de sociale medier, er det underlagt mediets autoritet, og skal indordne sit indhold af delinger efter det. Derved hænger Folkekirkens offentlige repræsentationer sammen med, det medie, der benyttes til at annoncere på (Hjarvard, 2012: 26).

Konklusion

Den danske folkekirke har ændret sig de sidste ti år, fra primært at bruge kirkeblade, til også at bruge hjemmesider og sociale medier. Kirken bruger stadig kirkebladet til at kommunikere med det ældre segment, som udgør størstedelen af forbrugerne. Facebook bruges mest til begivenhedsdelinger af det, som vil finde sted i kirken. Det er blandt andet babysalmesang og fredagscafé, som kirken annoncerer med, og som er henvendt til det unge segment. Kirken er bevidst om, at de sociale medier vil udvikle sig med tidens løb, og vil derfor have mere fokus på annoncering på de sociale medier fremover, blandt andet ved at afsætte jobstillinger til opgaven.

Kirkens medier udvikler sig, i takt med samfundets udvikling. Den føler sig forpligtet til at være der, hvor den kan nå ud til andre folk. Samtidig mener kirken, at den er indehaver af unikke moralske principper, som den kan tilbyde samfundet. Derudover kan kirken bruge Facebook til en målgruppeorientering, hvor de kan nå ud til det alders-segment, som de ønsker.

3 <https://sankthanskirke.dk/page/30/babysalmesang>

Der er sket en sekularisering i samfundet, som gør kirkens autoritet i samfundet mindre. I stedet har *mediatization* fået en større autoritetsrolle, hvilket Hjarvards teori påviser. For at kirken kan leve i et sekulariseret samfund, skal de følge med de nye medietendenser. Disse medfører at kirken selv kan etablere og styre, hvordan deres offentlige repræsentationer skal være. Dog har kirken ikke styring over dem, når de omtales på de sociale medier af journalister og politikere. Kirkens begivenheder indeholder en kanalisering af kristne budskaber. For eksempel videreføres det, når der synges babysalmesang. Kirken kan etablere sig i forskellige samfundsfelter, ved at have et kendskab til feltets værdier og interesser. Dog er kirken også underlagt mediets autoritet i, når det skal indpasse sig mediet i sprogbrugen, og i annonceringen af begivenheder.

Litteraturliste

- Bourdieu, Pierre, 1997, *Af praktiske grunde: omkring teorien om menneskelig handlen*, København: Hans Reitzel
- Casanova, J. 1994, *Public Religions in The Modern World*. Chicago: The University of Chicago Press
- Harrits, G, Pedersen, C, Halkier, B. 2012, ”Indsamling af interviewdata” i L. Andersen, K. Hansen, R. Klemmensen, *Metoder i statskundskab*. Ed. 2. Kbh: Hans Reitzels Forlag, pp. 144-172
- Hjarvard, S. 2012, “Three Forms of Mediatized Religion: Changing the Public Face of Religion.” i S. Hjarvard & M. Lövheim, *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*. Göteborg: Nordicom, pp. 21-44
- Wilken, L. 2006, *Bourdieu for begyndere*. Ed. 2. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Når religion bliver politisk – spændinger mellem køn og religion

Magdalene Roost, 3. semester BA, Religionsstudier, SDU

Religionsrelateret etik og politisk filosofi

Indledning

Denne opgave er en besvarelse af eksamensspørgsmål 3, som lyder: ” Redegør kort for argumentet og holdningerne fremsat i debatindlæg 3, og identificer, hvilke etiske teorier, der udtrykkes i debatindlægget. På baggrund af en redegørelse for hovedpunkterne i Nussbaum 1999 ønskes herefter en diskussion af faldgruber og potentialer, der kan komme til udtryk i diskussionen af køn og religion. Diskussionen skal indeholde en vurdering af, hvorvidt holdningen udtrykt i debatindlæg 3 er i overensstemmelse med Nussbaums forslag til en løsning på dilemmaer omkring køn og religion.”

Besvarelsen vil ske ved at undersøge Martha C. Nussbaums artikel ”Religion and Womens Human rights” og Almas Berkes debatindlæg ”Kvindekamp for muslimske kvinder”. Ligeledes vil der indtages de to etiske positioner, moralsk relativisme og deontologi, til at identificere etiske positioner i Berkes debatindlæg. I diskussionen af faldgrupper og potentialer vil der være fokus på, om de løsningsforslag som fremsættes af hhv. Berke og Nussbaum kan bruges i praksis. Ligeledes vil der også være fokus på, hvordan det liberale dilemma vil vedblive at være et dilemma, eller om dette kan løses.

Kvindekamp og Q Freedom

Debatindlægget ’kvindekamp for muslimske kvinder’ er udgivet onsdag d. 20. maj 2011 i Berlinske, og er skrevet af Elmas Berke som er talskvinde for Q Freedom. I debatindlægget belyser hun, hvordan hun mener at der i Danmark i dag er en gruppe af kvinder som stadig ikke har de samme rettigheder som etnisk danske kvinder. De muslimske kvinder har stadig en kamp at kæmpe for lige rettigheder. Hun argumenterer for, at det er nødvendigt at anerkende at det kan være svært at omtale disse uligheder, mellem muslimske kvinder og etnisk danske kvinder, fordi der er en frygt for at blive set, som hun selv kalder det ’islamofob’. ”Selvom det er svært bare at få lov til at sætte ord på disse problemer, uden at få smidt et hav af påståede skjulte dagsordener i hovedet, er det nødvendigt at gøre det, fordi det er påkrævet for at kunne forstå den særlige situation for de muslimske kvinder og piger.” (Berke 2012: l. 3) Hun skriver også at det er nødvendigt at der kommer endnu en bølge af feminisme i Danmark, og denne gang skal det handle om at italesætte en tværkulturel kvindekamp, og skabe mere forståelse på tværs af køn og kultur. Løsningen på dette finder Berke ved

hjælp af samtale. ”Hvis man ikke diskuterer eller debatterer med ’de andre’, så respekterer man dem, efter min mening, heller ikke.” (Berke 2012: 1. 61) Dette skriver hun fordi hun mener at diskussion og samtale er den bedste måde at opdage og belyse problematikker i samfundet.

Jeg vil argumentere for, at Berke i flere dele af hendes debatindlæg følger Immanuel Kants (1724-1804) etiske teori, i hendes argumentation for at forbedre muslimske kvinders rettigheder i Danmark. I Kants etiske filosofi arbejder han med det kategoriske imperativ. Med kategorisk menes der absolutte og universelle, og med imperativ menes der påbud eller domme. Essensen af det kategoriske imperativ er derfor absolutte domme for alle rationelle agenter. (Timmons 2012: kap 8, 2) En vigtig del af Kants etiske teori består også i at respektere menneskets autonomi, og dette kan opnås ved at behandle alle mennesker som et mål i sig selv, og ikke som et middel til et andet mål. (Timmons 2012: kap. 8, 5) ”Selvom vi har underskrevet menneskerettighedskonventioner, ser mange ud til at have glemt, at disse menneskerettigheder burde komme før religiøs eller kulturel praksis.” (Berke 2011: 1. 3) Dette citat viser, hvordan Berke følger Kants ide om menneskets autonomi. Ligeledes kan man sige, at dette citat også viser en anden del af Kants kategoriske imperativ, nemlig at det er en pligt at fremme andres lykke og sin egen selvperfektion. (Timmons 2012: kap. 8, 8) Ved at vægte menneskerettigheder højere en religiøs og kulturel praksis, sikrer man andre individers lykke – det er i hvert fald hvad der argumenteres for i debatindlægget.

Udover at man i Berkes debatindlæg kan se hvordan hun bruger Kants etiske filosofi som argument, så kan man også se, hvordan hun taler imod en bestemt etisk position. Flere steder i debatindlægget bruger hun frasen ”skjulte dagsordener”, til at beskrive hvordan problematikken omkring muslimske kvinders rettigheder bliver omtalt i f.eks. medierne eller fra politikeres side. Omtalen af problematikken er udsat for at bliver misbrugt, eller brugt i en anden sammenhæng end det var meningen. ”Selvom også dette blev tillagt politisk skjulte dagsordener, gav det de kvinder, der personligt havde oplevet et tvangsægteskab, en ubeskrivelig følelse af justits.” (Berke 2011: 1. 15) Med dette citat henviser hun til, at i stedet for at debatten handler om menneskerettigheder, så vil den hurtigt kunne blive misbrugt og brugt som ammunition i en islamkritisk debat. Dette er Berke tydeligt klar over, og det er også grunden til at hun flere steder skriver, at hendes debatindlæg ikke har til formål at kritisere islam, men at det er et udtryk for en ulighed i en del af det danske samfund, og ikke en kritik af islam som religion. Det som Berke gør når hun tager afstand fra islamkritikere, er samtidig også at tage afstand til den moralske relativisme. Dette gør hun fordi det er vigtigt at tage afstand fra, at man ikke kan acceptere disse fornægtelser af menneskerettigheder på den baggrund at det menneske, som ikke har disse rettigheder, tilhører en anden kultur. Berke omtaler lige netop

menneskerettigheder, universelle rettigheder for alle mennesker. Der findes mange forskellige versioner af moralsk relativisme, men den version af moralsk relativisme som Berke tager afstand fra, er den position, hvor bestemmelsen af hvad der er rigtigt og forkert bliver bestemt ud fra kultur. Ligeledes det ideen om, at hvad der kan være godt i en kultur, kan ligeledes være dårligt i en anden. (Timmons 2012: kap. 3, 2) Denne position er tydeligt i strid med, hvad Berke argumenterer for i hendes debatindlæg, idet at hun snakker om ligestilling på tværs af kulture.

Religion and Womens Human Rights

Martha C. Nussbaum skriver I 1999 artiklen “Religion and Women’s Human Rights”, hvor hun fremlægger, hvad hun ser som et problematisk dilemma mellem religion og andre basale menneskerettigheder. Dette dilemma kalder Nussbaum for ’det liberale dilemma’ på den baggrund, at det for det liberale menneske kan være svært at respektere både idealet om religionsfrihed og andre basale menneskerettigheder. Nussbaum argumenterer for at religion i visse situationer, kan stå i vejen for at opfylde andre basale menneskerettigheder, som f.eks. retten til forsamling eller retten til at blive behandlet lige for loven. (Nussbaum 1999: 313) Men hvad skal man så gøre i situationer, hvor retten til at udøve sin religion går udover andre basale menneskerettigheder? Dette prøver Nussbaum på at besvare i denne artikel. Nussbaum viser problematikken ved at se på tre cases, som viser hvordan kvinders rettigheder kan blive begrænset på grund af religion. I den tredje case eksemplificerer hun, hvordan rettigheden til at blive behandlet lige under loven ikke bliver overholdt. Casen handler om en kvinde i Indien som bliver skilt fra sin mand, og efterfølgende søger om at få et underholdningsbidrag. Hun bliver tildelt et underholdningsbidrag på 18\$ om måneden, men manden anker dette, fordi han mener at hun ikke burde kunne søge om underholdningsbidrag igennem det civile retssystem. Det er med den begrundelse at hun er muslim, og derfor tilhører den muslimsk sharia domsstol, og ikke kan bruge det civileretssystem. (Nussbaum 1999: 314) Denne case bruger Nussbaum til at vise hvordan der i Indien er flere forskellige juridiske systemer, alt efter hvilken religion man tilhører. Dette ser Nussbaum som problematisk, fordi det ikke sikre at alle mennesker har de samme basale rettigheder, samt samme lighed for loven. Ligeledes er det problematisk, fordi det ikke er individets rettigheder som er i fokus, men den religiøse gruppe som det enkelte individ tilhører. Dette er ifølge Nussbaum også et brud på basale menneskerettigheder, fordi det udfordrer individualiteten, når rettigheder bestemmes ud fra religiøst tilhørsforhold, og ikke individets grundlæggende rettigheder. (Nussbaum 1999: 316)

Når der opstår situationer hvor man ikke kan respektere begge rettigheder, hvilken er så den vigtigste for Nussbaum? Religionsfrihed og retten til at udøve sin religion, eller andre basale menneskerettigheder? ” Human beings should not be violated, and that the protection of the basic human right should have a very strong degree of priority, even when this interferes with traditional religious discourse and practice.” (Nussbaum 1999: 319) Med dette citat er det tydeligt at se at Nussbaum mener, at de basale menneskerettigheder er vigtigere end religionsfriheden. På samme side uddyber hun også dette ved at skrive, at ingen skal kunne bruge religion som en undskyldning for at skade andre mennesker, ligesom at hun sammenligner det med, hvis en morder siger at det var gud, der sagde at han skulle slå ihjel. Dette ville ikke kunne bruges, som en retfærdiggørelse for at slå andre mennesker ihjel. Derfor kan religion heller ikke bruges til at retfærdiggøre at man gør andre mennesker skade, hverken i form af fysisk skade eller ved at indskrænke deres frihed. (Nussbaum 1999: 319) Yderligere mener Nussbaum også at et andet redskab som skal bruges til at bekæmpe denne ulighed, er at tale om religion, specielt på tværs af de forskellige religiøse samfund. Hvis man gjorde dette, ville det blive mere tydeligt i de tilfælde hvor kvinders rettigheder ikke respekteres, og det vil lægge pres på det omkringliggende samfund, ligesom det tidligere har været tilfældet med kvindelig omskæring i den islamiske tradition. (Nussbaum 1999: 321)

Afslutningsvis skriver Nussbaum at den bedste måde at opnå og sikre basale menneskerettigheder på, er ved at uddanne mennesker til at blive kritiske samfundsborgere. De kritiske samfundsborgere skal stiller krav til samfundet, samt kræve at religiøs praksis ikke står i vejen for opretholdelse af basale menneskerettigheder.

Nussbaum fortsætter med at skrive at i de lande hvor kvinder stadig ikke har de samme rettigheder som mænd, er det ofte fordi kvinder ikke er blevet opmuntret til at være sådanne borgere. I form af at flere kvinder arbejder uden for hjemmet og får en uddannelse, mener Nussbaum, at så vil denne situation også ændre sig. (Nussbaum 1999: 322)

Løsninger på spændingerne mellem religion og køn

Nussbaum og Berke er på mange punkter enige med hinanden i forhold til, hvad der skal gøres for at mindske ulighed imellem kønnene forårsaget af religiøse doktriner. De mener begge at samtale er et vigtigt redskab til at skabe mere opmærksomhed på problemerne, og at dette redskab kan medvirke til at religionerne tilpasser sig til samfundet yderligere, hvis det omkringliggende samfund lægger pres på, for at se sådanne ændringer.

De er også begge enige i at basale menneskerettigheder kommer før retten til at udøve sin religion, samt at ingen religion må bruges som undskyldning for at disse rettigheder ikke overholdes. Denne

fælles holdning til forholdet mellem menneskerettigheder og køn, gør også at de begge vil komme frem til løsninger, som ikke går på kompromis med kvinders rettigheder. Berke og Nussbaum har begge den holdning at det er de religiøse organisationer og samfund, som skal tilpasse sig det omkringlæggende samfunds opfattelser af lighed imellem kønnene. Ligeledes er de også enige om, at menneskerettigheder er universelle og absolutte.

Det punkt hvor de er uenige om løsningerne omhandlende spændinger imellem køn og religion, ligger i hvem det er som skal løse disse problemer. For Nussbaum er det statens opgave at sikre at borgere har de samme juridiske rettigheder, og at alle mennesker er lige for loven. Det er igennem statens retssystem at helt fundamentale rettigheder som rettigheden til at bestemme over sin egen krop, eller retten til uddannelse eller andre basale rettigheder. Selvom Nussbaum også finder andre initiativer som skal hjælpe med at løse denne ulighed, så vil jeg argumentere for, at dette alligevel er det som hendes artikel har som hovedfokus. Det kan man se ved at hun bruger meget tid på at behandle case nr. 3, som handler om det civileretssystem i Indiens manglende indflydelse og evne til at indstifte lovgivning som gælder for hele befolkningen. Berke omtaler derimod ikke retssystemet i sit debatindlæg, og det er ikke en del af hendes løsning på ulighed skabt på baggrund af religion. Hendes fokus ligger i stedet på at ændre den diskurs, som bruges når man omtaler problemer i forbindelse med muslimske kvinders rettigheder. Hun mener, at hvis man har en bredere samtale og mere fokus på emnet, så vil kvinderne selv opnå en anerkendelse af at dette er et problem, og på denne måde også blive opmærksomme på de rettigheder som de besidder, og derfor også udnytte dem. Disse uenigheder kan højst sandsynligt forklares med, at det genstandsfelt som arbejdes med af hhv. Berke og Nussbaum er meget forskellige, næsten så forskellige at det ikke giver mening af sammenligne dem med hinanden. I Nussbaums tilfælde handler det om at sikre lighed for loven, mens det i Berkes tilfælde handler om at ændre sociale og kulturelle normer, som bliver holdt fast af religion.

Vil løsningerne virke?

På baggrund af den ovenstående redegørelse for hhv. Nussbaum og Berkes holdninger til dilemmaerne imellem køn og religion, kan man passende stille sig selv følgende spørgsmål: Kan man overhovedet løse dette dilemma? Og hvis, vil de løsninger som Nussbaum og Berke kommer med virke? Jeg vil argumentere for, at disse spændinger imellem køn og religion, samt religion og menneskerettigheder generelt, kommer af det forhold, at meget af den religiøse litteraturer som stadig følges i dag, er skrevet i et arkadisk samfund. I disse samfund har synet på kvinder i mange tilfælde været

meget anderledes end det er i dag. Dette skaber problemer, når man i dag ser på denne religiøse litteratur som guddommeligt eller åbenbaret, og derfor ikke uden videre kan ændres eller forkastes. Når religiøse organisationer vælger at fastholde kvinder i mere traditionelle kvinderoller, sker der et brud med det omkringliggende sekulariserede samfund, hvor religion ikke længere fylder lige så meget i det moderne menneskes moralsystem, og hvor samfundet generelt kan siges at være indrettet på en anden måde, både socialt og økonomisk. Med Danmark som eksempel, kan man se, hvordan det er helt almindeligt at kvinder uddanner sig og arbejder også efter at de har fået børn. Og det er ikke kun tilfældet at dette er en mulighed i den moderne samfund – det er også forventet og nødvendigt for opretholdelsen af samfundet. Det er i dette spændingsfelt mellem det traditionelle og det moderne, at det liberale dilemma opstår. For er det overhovedet muligt at respektere rettigheden til at dyrke sin religion, men samtidig beskytte andre basale menneskerettigheder? Og hvad skal man gøre hvis disse to er modstridende? Nussbaum skriver, at i disse tilfælde er det vigtigst at overholde de andre basale menneskerettigheder, men spændingen imellem disse to rettigheder vil ikke forsvinde, fordi man vælger at den ene rettighed er vigtigere at overholde end den anden. Man kunne også argumentere for, at den kontekst som Nussbaum arbejder med i hendes artikel påvirker at hun vil komme til at mene at menneskerettigheder er det vigtigste, fordi dette er genstandsfeltet for artiklen. Havde artiklen i stedet handlet om forfølgelse af rohingya-muslimer i Myanmar, havde fokuset været, hvordan diskrimination på baggrund af religion kan forhindre overholdelse af menneskerettigheder, eller brud med basale menneskerettigheder på baggrund af religiøs orientering. I dette eksempel ville religionsfriheden være den første rettighed, som blev fjernet, og de andre basale rettigheder ville derefter, som konsekvens af religiøs orientering blive taget bort fra individet.

For Nussbaum er et af de største problemer i forbindelse med religion, køn og menneskerettigheder ikke at religion og rettigheder ikke er forenelig, det er i høj grad i det øjeblik at religion bliver politisk, at der opstår spændinger imellem religion, køn og menneskerettigheder. Dette bliver tydeligt i hendes case med den Indiske kvinde, som skal skilles og som bliver frataget sit underholdningsbidrag. Problematikken opstår først i det øjeblik at religionen påvirker det civile retssystems afgørelse, og det er først i dette øjeblik at der sker en forskelsbehandling. Det samme er tilfældet i Berkes debatindlæg. Her er det ikke lovgivningen som skaber forskelsbehandling imellem kønnene, men derimod den sociale kontrol som kan være gældende i nogle muslimske miljøer. Det er først i det øjeblik, at religionerne begynder at stræbe efter magt, at problematikken ifølge Nussbaum opstår. (Nussbaum 1999: 317) En løsning kunne være at tage det politiske væk fra religion, men det er

ikke altid muligt at gøre, fordi religion og politiske agendaer ofte er tæt forbundet, eller i nogle tilfælde umulige at adskille. Ser man f.eks. på islam er det umuligt at tage de politiske elementer væk fra religionen, uden at ødelægge den fuldstændig. I sig selv er den religiøse litteratur fuld af lovmateriale, men ligeledes er der også grupperinger indenfor islam, som ikke mener at man som muslim kan leve i et samfund uden sharia lovgivning. (Rippin og Bernheimer 2019: 191) Så når det ikke er muligt at fjerne de elementer som kan begrænse andre basale rettigheder, hvad kan man så gøre? Hvis jeg ser lidt nærmere på Nussbaums forslag om, at samtale kan ændre disse uligheder, mødes jeg ligeledes af andre problematikker. For kan samtale overhovedet ændre noget? Og hvordan sikre man opbakning til at deltage i den oplysende samtale? Ligeledes gør Berke i hendes debatindlæg opmærksom på et andet problem ved denne løsning, nemlig at det kan være svært at styre denne offentlige samtale. Samtalen kan løbende ændre diskurs, eller mediedækningens fokus kan ændre sig, ”Risikoen for at blive tillagt andre motiver”. (Berke 2011: l. 70) Her viser Berke at hun godt er klar over, hvor svært det kan være at styre den offentlige debat, samt sikre at de bliver ved med at handle om kvinders rettigheder, og ikke i stedet bliver til en islamkritisk debat.

Menneskelig dannelse som løsningen på ulighed

Nussbaum kommer også med et tredje bud på, hvordan man kan sikre at de basale menneskerettigheder bliver respekteret, nemlig ved at skabe dannede borgere, som er opmærksomme på, at de besidder rettigheder og er klar til at stille krav til samfundet. Hun skriver også at i den undersøgelse, som hun har udarbejdet i forbindelse med hendes artikel ”Religion and Womens Human Rights”, er der eksempler på, at kvinder som er holdt op med at få vejledning af de lokale religiøse ledere, eller i hvert fald vælger at se mere kritisk på de råd som de får ”If he gives me a good suggestion, I will try to understand how fare it is good for me.” (Nussbaum 1999: 322) Dette ser Nussbaum som en sejer i kampen for at skabe kvinder som forholder sig mere kritisk til deres rettigheder, og som tænker selvstændigt. Men er dette en god løsning? I Berkes debatindlæg sammenligner hun flere gange indvandrekvinders rettigheder og etnisk danske kvinders rettigheder, og her er de danske kvinders rettigheder det som stræbes efter at opnå for de muslimske. Men kan man overhovedet tale om at vi har ligestilling i Danmark? Der er stadigvæk ikke ligeså mange ledere som er kvinder, kvinder har stadigvæk mere barsel end mænd og der er stadigvæk mange som har mere stereotype holdninger til, hvordan en mand og en kvinde skal se ud og opføre sig. Hvis man ser på dette, så kan man også hurtigt komme til at tænke på, om Berkes projekt om at skabe en 3. feministisk bølge overhovedet vil komme til at virke, eller i hvert fald om den vil have en effekt som kan

ses med det samme. Når jeg argumenterer for at vi i Danmark i dag stadig ikke har ligestilling imellem kønnene, så er det ikke for at sige, at det aldrig kommer til at ske, men for at henvise til, at det tager lang tid, og man kan ikke vide hvordan forløbet udvikler sig. Berke har fokus på de helt basale menneskerettigheder, men det er tænkeligt at når alle kvinder fra alle kulture har fået dem så vil de også stræbe efter de mindre basale rettigheder, som f.eks. lige barsel?

Endnu en kritik at dette argument ligger i, at det ikke er sandsynligt at man vil kunne skabe et samfund, hvor alle indbyggere er dannede borgere som udnytter alle deres rettigheder. Der vil altid være subkulture, både religiøse, sociale og kulturelle, og samfundet kan ikke sikre at de allesammen er bevidste om deres rettigheder. Og jeg vil argumentere for, at hvis der blev fremstillet et sådan krav til samfundet, så ville det være nødvendigt med en større reformering af det samfund som vi kender i dag.

Konklusion

På baggrund af besvarelsen af denne opgave er det muligt at konkludere, at det liberale dilemma højst sandsynligt vedbliver at være et dilemma, når religion, køn og menneskerettigheder strider mod hinanden. Både det sekulariserede og de religiøse samfund ændrer sig hele tiden, men det kan ikke tages for givet at de ændre sig i den samme retning, og det kan derfor heller ikke forventes at spændingerne mellem dem med tiden vil blive mindre. Ud fra det materiale som er blevet bearbejdet i denne opgave, er det også tydeligt at se, at der er mange forskellige løsninger på spændingerne mellem religion og køn, men som tidligere beskrevet er det også endnu uvist, om disse løsningsforlag vil have nogen effekt.

Litteraturliste

Berke, E. (2011) "Kvindekamp for muslimske kvinder", i: *Berlingske* 30. april 2011.

Nussbaum, M. C. (1999): "Religion and Women's Human Rights", i: G. E. Kessler (udg.), *Philosophy of religion: Towards a Global perspective*, London: Wadsworth Publishing Company, s. 312–325

Rippin, A. & Bernheimer, T. (2019) *Muslims: Their Religious Beliefs and Practices*, London, Routledge, s. 191

Timmons, M. (2012): *Moral Theory: An Introduction* (2. udg.), Lanham/Boulder m.fl.: Rowman & Littlefield Publishers, Kap. 3, kap. 8.

Satiresektionen

En-ikke-nærmere-defineret-frugt-fra-biblen-bladet

Om En-ikke-nærmere-defineret-frugt-fra-biblen-bladet:

Bladets nyheder er fiktive. Enhver lighed med virkelige personer og hændelser er fuldstændigt utilsigtet. Ligheden med Religionsvidenskab på Aarhus Universitets studentermagasin er ligeledes utilsigtet. Men ligheden med Jyllands-Postens RokokoPosten er dog tilsigtet.

Det Akademiske Hotel

[Sort/hvide flimrende luftfotos af et totalt øde og urovækkende stille hotel i Mexico. Lyden af en forladt kopimaskine med fejlmelding bipper. Der er papirstop. Men ingen teknikere på løbehjul og med kække bemærkninger som: "Har du prøvet at genstarte den?" eller "Jeg er her hele dagen *Blink*" i syne. Hotellet er tydeligvis forladt. Men hvad er der sket? Og hvor er akademikerne?]

- Hej alle sammen. Hov, nej, vent lige. Kan alle høre mig? Og se mig? Skriv lige i chatten, hvis I kan. Okay, så prøver jeg lige at dele min skærm.

[På en noget ustabil forbindelse toner Rikke Göransson frem. Det minder mest af alt om en *found footage*-film fra 1990'erne.]

- Som I kan se, så skal vi tale om den nuværende situation på hotellet. Alle de deltagende akademikere skal opholde sig på deres værelse - kontorer! - og alle er forment adgang til ceremonipladsen...

[*Bling* I chatte- *Bling* *Bling* I chatten pibler det frem *Bling* med passivt-aggressive beskeder: "Mute lige", "Hallo, gider alle ikk' lige mute?", "Det ville være smart, hvis alle mutede..." Stemningen er tilsyneladende ikke for god på hotellet.]

- Derudover har en af deltagerne valgt at trække sig fra kampen om forskningsstipendiet. Da vedkomne har indhentet midler andetsteds fra. Vi ønsker deltageren held og lykke!
Men nu til noget andet og mere alvorligt.

DEN AKADEMISKE TILLIDSPRØVE!

Vi skal teste om alle akademikerne deltager i de Breakout Rooms, jeg har lavet til dagens program.

[Forbindelsen afbrydes]

[Sort skærm]

/Girard/